

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^e JAARGANG

WOENSDAG 13 DECEMBER 1933

No. 937

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. E. Ribbius; Jan Schilthuis, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

12 DECEMBER 1933.

In den toestand van de geldmarkt kwam geen verandering. Geld blijft nog steeds zeer overvloedig; de hoeveelheid beschikbare middelen toont zelfs eerder neiging om groter te worden. Toch was de rente voor particulier disconto Zaterdag en gisteren iets hoger. De lichte stijging in de disconto-noteeringen in Londen en New-York en het aantrekken van de geldmarkt in Parijs veroorzaakten eenige terughouding, zoodat particulier disconto tot $\frac{1}{2}$ pCt. aantrok. Call- en prolongatienoteeringen bleven onveranderd.

* *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank nam de binnenlandsche wisselportefeuille met f 309.000 toe; de beleeningen daalden daarentegen met f 803.000. De post papier op het buitenland bleef op gelijke hoogte.

De voorraad gemunt goud nam met f 1,3 miljoen af, terwijl de post-gouden muntmateriaal met ongeveer gelijk bedrag steeg. De zilvervoorraad vermeerderde met f 857.000.

Onder de passiva der Bank liep de biljettencirculatie met f 17,1 miljoen terug. Het tegoed van 's Rijks schatkist daalde met f 3,2 miljoen, terwijl de saldi van anderen met f 20,8 miljoen vermeerderden: Het beschikbaar metaalsaldo bedraagt f 717.000 meer dan de vorige week. Het dekkingspercentage is op nagenoeg 82 pCt. blijven staan.

* *

Op de wisselmarkt was het de afgelopen week rustig; de omzetten waren beperkt. De koersen waren onzeker en vertoonden nogal schommelingen. De Dollar bewoog zich tusschen de 1.56 $\frac{1}{2}$ en 1.60 $\frac{1}{2}$; de slotnoteering was 1.58 $\frac{1}{4}$. Ponden openden op 8.20 en liepen tot onder de 8.07 terug, om zich daarna tusschen de 8.10 en 8.15 te blijven bewegen; slot 8.10 $\frac{1}{4}$. \$/£ noteerden 5.17—5.08—5.12. De goudprijs in Amerika bleef onveranderd 34.01. Marken zijn vast gebleven; zij schommelden tusschen de 59.25 en 59.35; slot 59.31. Register- en Creditsperrmarken waren eerder aangeboden; de koersen liepen terug. Fransche Francs, geopend op 9.72 $\frac{1}{2}$, trokken aan tot 9.74. De £/Francs noteering liep van 84.50 op 83.25 terug. Belga's onveranderd rond de 34.55. Zwitsersche Francs waren aangeboden en liepen van 48.14 op 48.09 terug. Lires bleven ca. 13.10, terwijl Peseta's nog steeds 20.30 noteeren. Kopenhagen noteerde 36.25, Oslo 40.75 en Stockholm 41.85. Canadeesche Dollars 1.59. In Argentinië schijnt de wisselhandel voor het grootste deel vrij gegeven te zijn; geheel duidelijk is de situatie nog niet. Pesos zijn hier gisteren voor 42 gedaan.

Termijnponden zijn vaster geworden; één-maands noteerde rond pari, drie-maands deed $\frac{1}{8}$ c. disagio. Dollars op deze termijnen 1 $\frac{1}{8}$ resp. 2 $\frac{1}{4}$ c. déport. Het disagio van den Franschen Franc is kleiner geworden: resp. 1 $\frac{1}{2}$ en 4 c.

Gisteren viel er op de goudmarkt een nog niet te verklaren vraag naar gouden baren waar te nemen; levering Amsterdam was f 1651, levering Londen f 1652 biedend. De prijzen voor Eagles en Sovereigns bleven vrijwel onveranderd.

A

LONDEN, 11 DECEMBER 1933.

Zooals te voorzien was, bleef de geldmarkt de geheele vorige week gemakkelijk onder den invloed van de vrijkomende coupongelden. Eerder dan andere jaren maakte de markt voorbereidingen voor het einde van het jaar, daar de Clearing Banken bereid waren, geld tot in het nieuwe jaar à 1 pCt. uit te leenen, waaraan door de markt de voorkeur werd gegeven in plaats van einde December geld te moeten opnemen voor 10 dagen à 2 $\frac{1}{2}$ pCt.

Disconto was vast en trok verder aan tot 1 $\frac{1}{8}$ pCt. voor bankaccepten, terwijl de nieuwe schatkistpromessen à 1 $\frac{1}{32}$ pCt. werden toegewezen. De Clearing Banken hebben haar prijs tot 1 $\frac{1}{16}$ pCt. verhoogd, waartegen zij op het oogenblik nog geen wissels kunnen krijgen. Verwacht wordt, dat de prijs voor wissels de eerstvolgende weken nog verder zal aantrekken.

De deviezenmarkt was over het geheel kalm; de prijzen fluctueerden minder met een iets zwakkere tendens dan Sterling. De druk op de Fransche valuta is weer vrijwel over, nadat het Equalisatie Fonds in den aanvang van verleden week tot steun van den Franc flinke posten had aangekocht. In de tweede helft van de week heeft het Fonds echter niet behoeven in te grijpen.

VERKEERSFONDS.

Ingediend is een wetsontwerp tot instelling van een Verkeersfonds. De inhoud daarvan is als volgt samen te vatten:

1. Combineering van verschillende posten der Waterstaatsbegrooting, het verkeer betreffende, met den dienst van het Wegenfonds tot een nieuw Verkeersfonds.

2. Verhooging van de Wegenbelasting (voortaan met den moeilijk uit te spreken naam Motorrijtuigenbelasting aan te duiden) en van de Rijwielbelasting.

Het eerstgenoemde punt wordt door de Memorie van Toelichting gemotiveerd door de noodzakelijkheid tot coördineering van het verkeerswezen, een aangelegenheid, die als een zaak van latere zorg niet verder door dit Wetsontwerp of deze Toelichting wordt behandeld. Wij laten dit vraagstuk derhalve ook onbesproken.

Van deze toekomst-coördineering gaat de Toelichting rechtstreeks over op het Verkeersfonds: „Het is daardoor in de eerste plaats noodig niet langer ieder verkeer afzonderlijk te financieren, maar ook in het Rijksbudget uit te drukken, dat het verkeer een eenheid is en in samenwerking alleen een goed resultaat te verkrijgen is. Dit streven wordt belichaamd in de oprichting van een Verkeersfonds”.

Toen wij dit lazen, moesten wij even nadenken. Wij zagen voor onze oogen een andere eenheid, het economisch leven, waar noch de eenheid, noch de samenwerking zijn belichaamd in een van het Rijksbudget afgezonderd fonds, het Landbouwcrisisfonds. Integendeel. En afgezien van deze onwillekeurige analogie vroegen wij ons verder af, hoe men samenwerking bevordert door bepaalde uitgaven van bladzijde x der Rijksbegrooting naar bladzijde y over te brengen, bladzijden, waarvoor één en hetzelfde Departement de copy levert. Wij dachten aan samenwerking van verschillende corpsen ter handhaving van de orde, waarvoor de uitgaven van drieërlei begrotingen komen (Justitie, Binnenlandsche Zaken en Defensie) en aan nog veel meer coördineeringen van op zeer verspreide plaatsen in de Rijksbegrooting op te diepen diensten.

Wij lazen verder. „Het instellen van een Verkeersfonds brengt mede het opheffen van het Wegenfonds. De wegenverbetering zal niet langer beschouwd worden als een op zichzelf staande zaak, welke uitgaven gedekt worden in de eerste plaats door de opbrengst der Wegenbelasting en de Rijwielbelasting. Integendeel, de wegenverbetering moet beschouwd worden als onderdeel van het geheele verkeer, waaruit volgt, dat deze verkeersbelastingen niet uitsluitend voor wegenverbetering enz. zullen worden gebruikt, maar dat de opbrengst zal dienen, met de andere inkomsten van het Verkeersfonds, tot bestrijding der gezamenlijke uitgaven voor het verkeer.”

Toen wij dit hadden gelezen, gingen wij iets van de hergroepering der budgetposten begrijpen. De wegenbelasting, indertijd als bestemmingsheffing tot stand gekomen en geheven ter bestrijding der kosten van een modern wegnnet, werd buiten de Rijksbegrooting om in het Wegenfonds gestort teneinde heffing en bestemming te kunnen balanceeren. Na eenigen tijd werd de Rijwielbelasting mede in dat fonds gestort. De bijdragen van hen, die belang hebben bij de verbetering van ons wegnnet, zouden zodoende tot dat doel worden aangewend. Uit fiscaal-theoretisch oogpunt was deze constructie niet fraai, maar toch wel aanvaardbaar. Nu echter beoogt men met de instelling van een Verkeersfonds, deze thans te verhoogen bijdragen ook te doen strekken ten behoeve van andere verkeerstukken, waarbij de contribuabelen geen belang hebben.

De vraag zou kunnen worden gesteld, of het juist is, een bestemmingsheffing, op belang gebaseerd, mede te doen strekken voor voorziening in uitgaven, waar-

INHOUD.

Blz.

VERKEERSFONDS door <i>Prof. Dr. N. J. Polak</i>	960
De scriperegeling met Duitschland door <i>C. A. Klaasse</i> ..	962
Landbouwsteun en kosten van levensonderhoud door <i>Dr. H. M. H. A. van der Valk</i>	964
De financiële verhouding tusschen rijk en gemeenten door <i>J. Hasper</i>	965
Uitschakeling van den suikergroothandel tengevolge van het compenseerend invoerrecht op suiker door <i>Dr. Th. van Luylelaar</i>	966
AANTEKENINGEN:	
Nederlandsch-Fransche credietverleening	967
De Minister van Financiën over den gouden standaard	968
De herziening van de gemeentebegrooting van Rotterdam	969
De saneering van den graanhandel.....	970
De Braziliaansche koffie-voorraden en de Braziliaansche koffie-politiek	970
MAANDCIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.....	969
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	971
STATISTIEKEN	971—974
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	
BIJVOEGSEL:	
Uniforme verkoopsvoorwaarden op rationeelen grondslag voor de Nederlandsche katoenindustrie door <i>Prof. Dr. J. Wisselink</i>	975—981

bij de belastingplichtigen geen belang hebben. Wij laten deze vraag onbeantwoord; haar te stellen lijkt ons voldoende.

Belangrijker lijkt ons hier een andere vraag: is die verruimde strekking van de bestemmingsheffing voldoende grond voor de hergroepering der posten op de Rijksbegrooting? Ons inziens geenszins. Indien men de verhooging der belasting buiten het Wegenfonds om rechtstreeks in 's Rijks Schatkist doet vloeien — gelijk tal van heffingen thans deels naar 's Rijks Schatkist, deels naar Gemeentefonds, Leeningfonds, Landbouwcrisisfonds, provinciale en gemeentelijke schatkisten haar weg vinden — dan is het verkeerswezen evenzeer budgetair gecoördineerd, dan komen Wegen- en Rijwielbelasting eveneens den uitgaven van het Departement van Waterstaat ten goede. Die verhooging toch benadert — naar de volgens de Memorie van Toelichting van spoorwegzijde gedane opgave — eenigszins de schade, welke het motorverkeer aan den spoorweg toebrengt. Welnu, als men die verhooging dan wil bezigen ter gedeeltelijke dekking van spoorvegtekorten, dan zou men ze in 's Rijks Schatkist kunnen storten en het Wegenfonds intact laten.

Wij lazen weer verder. En toen eindelijk gingen wij ten volle begrijpen. De Memorie van Toelichting vindt het „niet logisch, indien uit nadere bestudeering van het verkeer in zijn geheel, moet worden besloten minder aan wegenverbetering uit te geven...., de wegenverbetering der provinciën op den ouden voet door te laten gaan. De wet moet dus de mogelijkheid bieden, alsdan ook de provinciale wegenverbetering te temporiseeren”. Ziehier in een tusschenzin de oplossing der budgetaire coördineering: de kosten en verliezen van het geheele verkeer, voor zover door het Rijk betaald, zullen invloed hebben op het bedrag, dat voor aanleg en verbetering van wegen kan worden besteed.

Men zou kunnen opmerken, dat deze conclusie niet uit het geciteerde is te trekken. Nadere bestudeering van het verkeer in zijn geheel is niet identiek met

het aftreksommetje: voor verkeersdoeleinden beschikbare middelen minus kosten en verliezen voor ander verkeer is gelijk bedrag beschikbaar voor verbetering van het wegennet. Toegegeven. Maar die nadere bestudeering is ook zonder Verkeersfonds mogelijk, die nadere bestudeering kan nu reeds, zonder gemeen overleg met de Staten-Generaal, plaats vinden. De voorrang, aan het instellen van het Verkeersfonds, aan de budgetaire coördineering gegeven, leidt in verband met dit citaat tot de conclusie van de aftreksom.

Laat ons thans die aftreksom eens trachten te maken. De Memorie van Toelichting geeft ons daarvoor materiaal in den vorm van een „Schema voor het Verkeersfonds”, waarin een aantal posten uit de begrotingen van Waterstaat en van het Wegenfonds, alsmede uit de ramingen van inkomsten, behoorende bij de Wet op de middelen, zijn gecombineerd. Wij hebben deze posten in de desbetreffende begrotingen nader geanalyseerd en kunnen thans de volgende opstelling maken.

In miljoenen gulden.	
Kosten van algemeen beheer	10
Spoorwegtekort	39
Andere uitgaven voor de spoor- en tramwegen ..	2
	41
Ontvangsten van spoor- en tramwegen (voornamelijk huur van staatsspoorwegen)	5
	36
Waterwegen, te onderhouden krachtens tractaatverplichtingen, benevens waterwegen van de zeehavens naar zee	4
Overige waterwegen	4
	8
Luchtvaart	1
Rente en aflossingen	4
	59
Bijdrage uit de begroting van Waterstaat, becijferd op 56 miljoen, waarop de Regeering 32½ miljoen wil bezuinigen, resteert	24
	35
Wegen- en Rijwielbelasting, inclusief voorgestelde verhoogingen	30
Tekort....	5

De Memorie van Toelichting stelt in uitzicht, bij de begroting van het Verkeersfonds de middelen aan te wijzen om de 24 miljoen te vinden, welke na de verhooging der meergenoemde belastingen nog aan de 32½ miljoen bezuiniging tekort komen. Zijn die 24 miljoen inkomsten voor het Verkeersfonds, dan blijft er 24 — 5 = 19 miljoen over voor wegdoeleinden, overeenkomstig de begroting van het Wegenfonds 11½ miljoen voor Rijkswerken en 7½ miljoen voor bijdragen, met name aan de provinciën. Wellicht zullen die 24 miljoen ten deele worden gevonden door de op 13 miljoen geraamde winst van het verkeersbedrijf P.T.T. in het Verkeersfonds te storten. Voorts door de 4 miljoen kosten voor de traktaat- en zeewaterwegen (Rijn, Waal, Lek, Noord, Rijnmonden, Rijn-Scheldeverbindingen, kanaal van Terneuzen, Noordzeekanaal) van het Verkeersfonds af te voeren. En eindelijk door een gedeelte van de benzinebelasting, welke opbrengst van 25 miljoen toch wel eenigszins met het verkeer verband houdt, aan het Verkeersfonds ten goede te doen komen. Zijn die 24 miljoen echter ten deele besparingen op de uitgaven voor wegenbouw, dan verminderen de daarvoor berekende 19 miljoen met die besparingen. Waarin die 24 miljoen zullen worden gevonden, deelt de Regeering nog niet mede. Het beginsel van het Verkeersfonds heeft den voorrang, niet slechts boven de coördineering van het verkeer, maar ook boven het financieel aspect daarvan.

Wij achten het gevaar groot, dat dit Verkeersfonds de verbetering van ons wegennet ernstig zal vertraagen. Dit zou op tweeërlei wijze hoogst nadeelig zijn voor de ontwikkeling van ons economisch leven. Verhoging van werkloosheid in het heden, in den tijd, waarin juist de Overheid de lacune moet trachten aan te vullen, die het geslagen bedrijfsleven noodge-

dwongen heeft laten ontstaan; een onontwikkeld verkeersapparaat in de toekomst, als de bedrijven weer zouden kunnen opleven, maar de voorwaarden voor die opleving niet bijtijds zoo gunstig mogelijk zijn gemaakt.

Het aftreksommetje van het Verkeersfonds leidt tot averechtsche conjunctuurpolitiek. Het trekt van bijdragen ter bevordering van het verkeerswezen niet slechts de kosten van die *bevordering* (waterwegen, landwegen) af, maar ook de tekorten van verkeers-*exploitatie* (vnl. spoorwegen). Het stelt de verbetering van het verkeersapparaat, de uitvoering van groote werken voor verkeersverbetering, afhankelijk van de exploitatie-uitkomsten van één enkel verkeersmiddel. Daar die exploitatie-uitkomsten conjunctuurgevoelig zijn, zal er dus in den slechten tijd weinig, in den goeden tijd veel beschikbaar zijn voor de verbetering van het verkeersapparaat. Dat wil zeggen, dat de wegenbouw met de conjunctuur mee zal gaan varieeren, in tijden van malaise en werkloosheid niet zal genieten van de lage productiekosten en niet tot saneering zal strekken, in tijden van opbloei de markten mede zal overspannen door vergroote vraag naar arbeidskrachten en productiemiddelen.

Juist nu dient de wegenbouw krachtig te worden voortgezet. Niet slechts om de verzachting der werkloosheid, maar vooral ook om de moderniseering van ons apparaat, om de verbetering van de voorwaarden van het herstel. Coördineering van het verkeer eischt allereerst, dat het groote watertransport en het groote landverkeer dezelfde optimale eindpunten hebben; zolang zulks niet het geval is, moeten de ontbrekende verbindingen worden tot stand gebracht. Coördineering van de verschillende deelen van ons land eischt niet slechts bruggen, maar ook goede wegen van Zuid naar West en Noord, van Oost naar Zuid en West, waarvoor wellicht ook Defensie belangstelling heeft. Coördineering van stad en land, van landbouw, handel en industrie, eischt vooral een uitstekend stelsel van secundaire en tertiaire wegen en bruggen, dat het binnenlandsche verbruik van binnenlandsche producten bevordert, het spoorweg- en watervervoer op groter afstand voedt, gebieden als de oevers van Lek en Noord en als de Zuid-Hollandsche en Zeeuwsche eilanden in het grootere verkeer kan betrekken.

En het spoorwegtekort? Men verwarre toch eenszins de concurrentievoorwaarden met de afhankelijkheid, die men tusschen wegeaanleg en exploitatie-tekorten van de spoorwegen wil construeeren. Als het motorvervoer te weinig in de kosten van zijn weg bijdraagt, dan verhooge men die bijdragen. Uit die verhoging kunnen dan de provinciën en gemeenten wellicht bijdragen ontvangen ter bestrijding van kosten van aanleg, verbetering en onderhoud van wegen en bruggen, van bewaking, toezicht en verkeersregeling, ter aanstelling van motoragenten om de kilometerjagers op de buitenwegen te breidelen. Wil men coördineeren ten bate van de spoorwegen, het is een vraagstuk om ernstig te overwegen. Maar men verhaale niet het tekort op de verbetering van het productieapparaat. Dat doet men slechts, als men défaitist is, geen vertrouwen meer heeft in de toekomst. Dat kunnen wij van onze Regeering niet veronderstellen.

Het Verkeersfonds heeft nóg een groot nadeel. Thans kan men, als men den wegenbouw krachtig wil ter hand nemen, daartoe leeningen opnemen ten laste van het Wegenfonds, een fonds met vaste inkomsten van ruim f 20 miljoen per jaar, inkomsten, die tengevolge van wegenbouw zullen groeien, een fonds zonder vaste lasten, zonder riskante verplichtingen, een ideale debiteur, zooals er thans weinige zijn. Men zeggen daartegenover niet, dat men juist den wegenbouw wil vertragen, want evenals met de spoorwegen destijds is het best mogelijk, dat men over eenige jaren noodgedwongen met angstigen spoed zich op de verbetering van het wegennet werpt. Is er dan een Verkeersfonds, dat de tekorten der spoorwe-

gen op zijn rekening krijgt, dan is die zelfstandige financiering voorgoed uitgesloten.

Het Verkeersfonds is ons inziens onnoodig voor de oplossing van de verkeers-, met name van de spoorwegproblemen. Het schaadt de toekomst, het sticht verwarring door samentelling en aftrekking van ongelijke soortige grootheden, het belemmert de provinciën in de afwerking van de wegen, die het groote verkeer, óók op de spoorwegen, moeten voeden. Het is onvoldoende voorbereid, daar de besparing van 24 miljoen en de verdere maatregelen tot coördineering nog niet bekend zijn. Het zou praejudiciëeren ten aanzien eener onbekende toekomst.

Wij zouden het redelijk achten, indien dit wetsontwerp in dezen zin zou worden gewijzigd, dat de verhooging der Wegen- en Rijwielbelasting, indien deze gemotiveerd zijn — óf dit zoo is mogen anderen beoordeelen — op zichzelf worden ingevoerd en daarbij wordt bepaald, dat de meerdere opbrengst daarvan, vergeleken bij 1933, niet het Wegenfonds, maar 's Rijks schatkist ten goede komt. Desnoods nog eenige miljoenen meer, als het moet, maar men houde het Wegenfonds gaaf, snijde geen toekomstmogelijkheden af en richte het oog op het toekomstige verkeer. P.

DE SCRIPREGELING MET DUITSCHLAND.

Het reeds geruimen tijd geleden door de Nederlandsche regeering met de Deutsche gesloten Protocol, houdende een voorkeursregeling voor de Nederlandsche houders van scrips, is na een tijdroovende voorbereiding van de technische uitvoering thans in werking getreden. Voor de goede orde zij eraan herinnerd, dat bij het „Gesetz über die Zahlungsverbindlichkeiten gegenüber das Ausland“ van 9 Juni jl. door de Deutsche regeering het z.g. „Transfermoratorium“ was afgekondigd, volgens welk buitenlandse rechthebbende op intresten, dividenden en andere inkomsten uit beleggingen in Deutschland slechts een gedeelte daarvan in deviezen of vrije Marken getransfereerd konden krijgen, terwijl het restant werd geblokkeerd, voorloopig werd elk dezer gedeelten op 50 pCt. bepaald. Technisch was de uitvoering aldus, dat de debiteuren in Deutschland de gelden moesten storten bij de daarvoor opgerichte „Konversionskasse“, die zou zorgdragen voor betaling van de transfereerbare helft met hulp van de Reichsbank, terwijl voor de geblokkeerde helft „scrips“ zouden worden afgegeven. Aanleiding tot deze regeling was volgens Deutsche mededeeling het feit, dat de betalingsbalans niet voldoende saldo opleverde om de bedoelde posten te kunnen dekken. Gememoreerd zij nog, dat op de eerste vergadering van vertegenwoordigers van schuldeischers Dr. Schacht voorstelde om het transfer voor een zeker tijdvak geheel stop te zetten met de bedoeling om den goud- en deviezenvoorraad der Reichsbank aan te vullen. Onder den druk der protesten werd dat aanvankelijk plan in bovenvermelden zin gewijzigd.

Zooals gezegd, was de basis van de regeling, die tenslotte een feit werd, deze, dat voor het in scrip betaalde gedeelte in het geheel geen middelen uit de betalingsbalans vrijkwamen. De bedoeling was toen om ook deze scriphelft wel voor de houders mobiliseerbaar te maken en wel door daarin een vrije markt te creëren, waar als vragers zouden optreden Deutsche exporteurs, die Genehmigung zouden kunnen krijgen z.g. zusätzliche Export ten deele te vereffenen met deze scrips, welke zij voor de nominale waarde zouden kunnen incasseeren bij de Konversionskasse, zoodat het verschil tusschen deze en den koers, die zij betaalden als exportpremie beschouwd kon worden. Een soortgelijk procédé dus als volgens welk Sperr- en registermarken geliquideerd konden worden, al liep de afwikkeling daarvan toen nog via den buitenlandschen importeur. Het voordeel voor Deutschland bij zulke transactie was, behalve het stimuleeren van den uitvoer, dat, waar slechts voor een deel van de

factuurwaarde scrips in betaling konden worden genomen, ook deviezen daaruit bij de Reichsbank binnenvloeden. Sedertdien zijn de desbetreffende plannen meermalen gewijzigd; zoo werd b.v. de vrije handel uitgeschakeld en daarvoor in de plaats gesteld een monopolie van de Golddiskontbank, waarbij de exporteurs voor het „Scripverfahren“ terecht moesten. Vrij spoedig fixeerde deze instelling ook al een koers, dien zij bood voor de scrips, t.w. 50 pCt. van de nominale waarde. Vergelijkt men het disagio hierin, t.w. 50 pCt. met dat op Sperr- en Registermarken, dat thans circa 16 pCt. belooft, dan kan men daaruit afleiden, dat de monopoliseering van den scriphandel voor Deutschland niet onvoordeelig was. De verstarring van den koers is trouwens ook frappant; deze bleef reeds eenige maanden gelijk, terwijl intusschen de koersen van Sperr- en Registermarken, die toch mede voor hetzelfde doel gebruikt worden, met 30 pCt. stegen!

Met Zwitserland kwam begin October een regeling tot stand, volgens welke de Zwitsersche scriphouders dezelve voor 100 pCt. konden verzilveren, en daarna trof ook de Nederlandsche regeering zulk een regeling, waaraan in den aanhef wordt gerefereerd. De zeer uitgebreide technische details voor de tenuitvoerlegging van dit Protocol, kunnen wij hier gevoegelijk in het midden laten. Slechts zij gereleveerd, dat de heele papierwinkel, die daarbij betrokken is, vrijwel alleen noodig is om zorg te dragen, dat voldaan wordt aan de bepaling van het Protocol, volgens welke alleen van de regeling mogen profiteren „Nederlandsche schuldeischers“, waaronder dan verstaan worden natuurlijke en rechtspersonen, die hun vaste woonplaats hebben of gevestigd zijn in Nederland. Deze eisch is van bijzondere beteekenis, omdat zij direct samenhangt met de ratio der heele regeling. Welke is deze?

Bekend is, dat zoowel Nederland als Zwitserland aanmerkelijk meer uit Deutschland importeeren dan daarheen uitvoeren, het importoverschot is meer dan voldoende tot dekking van de inkomsten, die onder het transfermoratorium vallen. De oorzaak van dit moratorium was: onvoldoende saldo van de betalingsbalans. Welnu een analyse naar de „schuldvraag“ van dat deficit moest tot resultaat hebben, dat die schuld in geen geval bij ons kon liggen. Waar meer en meer in transfer- zoowel als handelspolitieke vraagstukken de reciprociteit, de bilaterale gebondenheid, op den voorgrond komt, was er dus iets voor te zeggen om voor Zwitserland en ons land — eventueel ook de andere landen met de z.g. „Schwedenklauzel“ — volle transfereering te verlangen. Indien niet goedschiks, dan zou eigenrichting via een gedwongen deviezenclearing nog mogelijk zijn. Daarmee heeft dan ook de Zwitsersche regeering bedreigd, en wellicht heeft Dr. Colijn bij zijn laatste bezoek aan Berlijn ook uit dit vaatje getapt. Toch is dit tenslotte niet de basis — misschien wèl de aanleiding — van de regeling geworden. Anders zou immers betaling van de volle scrip zonder meer gevolgd moeten zijn, terwijl Deutschland dan gedwongen ware aan andere crediteuren al naar den stand van hun betalingsbalans met dit land minder te transfereeren.

De opzet van het Protocol is geworden, dat Nederland extra invoer zal acceptceeren, aldus de deviezen verschaffend voor de volle scripbetaling. Die extra import geldt niet de volle scrip, doch 50 pCt. daarvan, nl. het verschil tusschen wat onze houders krijgen en wat de Golddiskontbank algemeen reeds biedt t.w. ook 50 pCt. De Deutsche fictie ten aanzien van dat 50 pCt. bod is, dat de middelen daarvoor afkomstig zijn uit „Zusatsexport“, verkregen door subsidieering van den exporteur met de koerswinst. In dat kader beschouwd zou men dus kunnen stellen, dat de 50 pCt. der scripbetaling, waarvoor van ons geen extra invoer wordt verlangd, inderdaad wordt bestreden uit deviezen, voortvloeiend uit onzen normalen import, zoodat toch de clearing-basis althans voor die helft aan de regeling ten grondslag ligt.

Hierbij moet men echter bedenken, dat de Duitse fictie ten aanzien van het Golddiskontbank-bod met de werkelijkheid wellicht niet geheel overeenstemt. Immers de scripaankopen vonden reeds lang plaats, voordat de exportregeling met scrips in Duitsland werkelijk werd toegepast. Zoodat men sterk den indruk krijgt, dat de beschikbare deviezen min of meer voldoende waren voor betaling van 75 pCt. en dat men op deze wijze de renteschulden praktisch met driekwart heeft gedelgd (een suppositie, die intusschen niet klopt met de jongste mededeelingen van Dr. Schacht inzake de transfer-regeling voor het volgende halfjaar). Het voordeel der door ons getroffen regeling is in elk geval, dat de extra-invoer niet meer behoeft te zijn dan 50 pCt. van de scrips, zoodat Duitsland daaruit geen deviezen vrij krijgt, terwijl het gewone Scripverfahren daarop neerkomt, dat slechts een deel der extra-uitvoer ermee gefinancierd wordt, hetgeen dus tevens meebrengt, dat de premie, die noodig is om dien uitvoer te bewerken, als disagio omgeslagen moet worden over maar een deel van de factuurwaarde.

Het Protocol voorziet slechts in 100 pCt.-betaling der scrips voor inkomsten, vervallend tusschen 1 Juli en 31 December van dit jaar. Van groot belang voor de betrokken beleggers en ook voor de Nederlandsche volkshuishouding is het natuurlijk te weten of er kans is, dat de regeling verlengd zal worden (waarbij wij dan in het midden laten of de verhouding 50 pCt. deviezen en 50 pCt. scrip door Duitsland gehandhaafd wordt). Eerste vraag is: zal de Nederlandsche regering prolongatie kunnen verantwoorden. De regeling is inderdaad niet zonder critiek gebleven. In de eerste plaats heeft deze zich gericht: tegen den extra-invoer; die import beteekent evenredig mindere werkgelegenheid in onze eigen industrie, aldus de bezwaren, zoodat de obligatiehouders ten koste van de eigen nijverheid geholpen worden. Ware dit juist, dan zou het een zeer ernstig bezwaar zijn.

Men kan hier echter tegenover stellen, dat ook zonder deze regeling zulke extra-import gekomen zou zijn, wanneer wij ons althans niet door handelspolitieke maatregelen daartegen hadden teweer gesteld. Immers, de Golddiskontbank gebruikt de scrips voor bevordering van den export en de prijsreducties, die de Deutsche exporteurs op grond van den normalen koop prijs der scrips ad 50 pCt. kan toestaan, zijn omvangrijk. Daarbij komt, dat nu tenminste doelbewust kan worden gekozen welke extra-invoer men wil hebben; wanneer men daarvoor kiest producten, die ons land toch moet importeerden, ook tot nu toe van elders betrok, dan wordt het nadeel al tot een minimum beperkt; directe concurrentie voor de inheemsche productie bestaat er dan in elk geval niet.

De voornaamste consequentie van de volle scripbetaling, die tevens het krachtigste argument tegen voormelde critiek is, is echter het volgende. Het inkomen, dus de koopkracht der betrokken beleggers stijgt tengevolge van de regeling precies met een bedrag, gelijk aan den extra-import, dien wij toelaten. Zelfs indien dus aangenomen moest worden, dat die invoer in afzetmogelijkheid voor de inheemsche industrie — onder overigens gelijkblijvende omstandigheden — moest doen inkrimpen, dan nog zou dat nadeel worden gecompenseerd, doordat de overige omstandigheden niet gelijkblijven, nl. door de precies evenredig gestegen koopkracht van de bevolking! In dit verband kan men dan ook de bovengenoemde beperking begrijpen, dat alleen Nederlandsche schuldeischers van de regeling kunnen profiteren! Indien al de Deutsche regering die beperking heeft gewenscht, minstens even noodig was dat voor de Nederlandsche. Omdat immers de nadelen van extra-invoer alleen worden weggenomen, voor zoover ook het scrip-inkomen binnen Nederland wordt genoten.

Van groote beteekenis in dit verband is, zooals gezegd, ook welken extra-invoer wordt geaccepteerd.

Hoewel de transactie, die Nederland heeft afgesloten geheim is, kan men uit de schaarsche tot nu toe gedane mededeelingen wel aannemen, dat van Duitsland 80.000 ton rogge werd gekocht. Interessant is het verschil in de uitwerking van de extra-invoerregeling door de Zwitsersche en onze regeering. In Zwitserland werd dadelijk na afkondiging van het transfermoratorium repressaille uitgeoefend door contingen-teering o.m. van den Duitschen steenkoolinvoer. De extra-invoer, die bij de scripregeling Zwitserland aanaarde, bestond ten deele in het opheffen van die belemmering, zoodat extra-invoer hier een relatief begrip is. De regeering zelf ging bovendien geen transactie aan, maar zal dat waarschijnlijk overlaten aan den handel. Ware het, dat het graanmonopolie-instituut hier niet bestond, dan zou ook hier waarschijnlijk die oplossing gekozen moeten zijn, omdat moeilijk aangenomen kan worden, dat de regeering gaat handeldrijven en speculeeren alleen ten behoeve van obligatiehouders.

In dit verband is trouwens nog een punt van critiek aan te roeren. Als regel moet aangenomen worden, dat extra-invoer een invoer is, die om een bepaalde reden — en in een vrijhandelsland zal dat meestal een prijskwestie zijn — tot nu toe niet uit het betrokken land binnenkwam. Wanneer nu ten behoeve der scriphouders toch dien invoer wordt aangenomen, dan moet als regel verondersteld worden, dat de scrip toch niet voor de volle waarde kan worden gerealiseerd. Bij een vrijen scriphandel ten behoeve van importeurs van extra-invoer zou dan ook zoo goed als zeker een disagio ontstaan. Zooals ook tot nu toe Sperrmarken voor extra-invoer uit Duitsland gebruikt een disagio deden. Van groote beteekenis zou het daarom zijn te weten, tegen welke prijs wij de genoemde partij rogge hebben gekocht. Is dat boven de prijs, dien wij elders zouden moeten betalen, dan beteekent het ten volle uitbetalen der scrips feitelijk, dat de roggeverbruikers de houders van Duit-sche beleggingen subsidieeren. Hetgeen op den duur toch niet toelaatbaar is. Zelfs wanneer men tot die conclusie zou komen, dan beteekent dat echter niet het vallen van de regeling, hoogstens een geringer betaling op de scrips aan de houders.

Zal Duitsland de regeling willen verlengen? Bij de besprekingen, die juist in Berlijn plaats vonden over de verlenging van het transfermoratorium is door andere crediteurlanden bezwaar gemaakt tegen de regeling met Zwitserland en Nederland getroffen. De Reichswirtschaftsminister heeft toegezegd in de toekomst, alvorens dergelijke regelingen in werking te doen treden, deze aan de crediteuren voor te leggen. Aan hun goedkeuring heeft hij zich echter niet gebonden. Bovendien staat toch vast, dat hij zich kan beroepen op de machtspositie van Nederland en Zwitserland, via een eventuele gedwongen clearing. Terwijl het tenslotte nog niet eens vast staat, dat Duitsland niet bereid zou zijn soortgelijke regelingen ook met anderen te treffen. Als het tekort op de betalingsbalans een eerlijk argeument is, dan kan er geen bezwaar bestaan, omdat immers de extra-uitvoer; dien de regelingen eischen, dat deficit wegneemt; hoogstens zou men van andere landen dan extra-invoer tot 100 pCt. van de scrip kunnen verlangen.

Maar zelfs indien Duitsland bereid blijft ook voor het volgende halfjaar de scripgelden ten volle voor transfer vrij te geven is het de vraag of dat 100 pCt. betaling van de scriphouders kan blijven beteekenen, dit in verband met het genoemde argument: de kosten, die de extra-invoer voor de Nederlandsche volkshuishouding beteekent, dienen logischerwijze op de scriphouders te drukken. Eventuele prijsverschillen op de betrokken transacties moeten door hen gedragen worden, zooals dat ook het geval zou zijn, wanneer men de scrips zou doen verhandelen ten behoeve van extra-importen.

LANDBOUWSTEUN EN-KOSTEN VAN LEVENS- ONDERHOUD.

Het feit, dat de verschillende maatregelen tot steun aan den landbouw de tendens tot verhooging van de kosten van levensonderhoud bevatten, staat onomstootelijk vast. Er heerscht echter onzekerheid omtrent den druk, welken de steun op het huishoudelijk budget uitoefent. In de Memorie van Antwoord betreffende de begrooting van Economische Zaken heeft Minister Verschuur medegedeeld, dat volgens een berekening van den directeur van het Statistisch Bureau der Gemeente Amsterdam, de gezamenlijke crisisheffingen op voedingsmiddelen de kosten van levensonderhoud met ruim 3 pCt. hebben verhoogd. Dit onderzoek betrof echter alleen het budget van arbeidersgezinnen. Zooals wij aanstonds nader zullen zien, is de druk echter niet overal dezelfde.¹⁾

Er is daarom alle reden om de vraag te onderzoeken, welken druk de landbouwsteun op de verschillende groepen van onze bevolking legt. Wij zullen hieronder trachten op deze vraag een antwoord te geven, maar wijzen er terstond op, dat, bij gebrek aan voldoende gegevens, onze berekening niet exact kan zijn. Dat wij nochtans hiertoe een poging ondernemen, is toe te schrijven aan het feit, dat wij meenen de oplossing van dit vraagstuk dichter te kunnen benaderen dan tot dusverre is geschied.

* *

Uitgangspunt van onze berekening vormt de mededeeling van Dr. H. Colijn, dat de begrooting van het Landbouwcrisisfonds *f* 162 miljoen zal bedragen²⁾. Dit beteekent dus, dat de bevolking met dit bedrag zal worden belast ten behoeve van den Landbouw. Wij kunnen nu direct den gemiddelden last berekenen, die door de agrarische steunmaatregelen op elk individu wordt gelegd. Daartoe deelen wij de geheele bevolking in verbruikseenheden in, zooals deze berekend zijn door het Bureau van de Statistiek der Gemeente Amsterdam³⁾. Op grond van de laatste bevolkingsstatistiek, hebben wij de geheele bevolking tot verbruikseenheden herleid, waarbij wij tot een getal van 6.365.145 kwamen. Niet alle verbruikseenheden worden echter voor de steunmaatregelen belast. De landbouwende bevolking zelve leeft immers gedeeltelijk van de opbrengsten van eigen bedrijf. Wij meenen daarom zeker nog aan den hoogen kant te blijven, indien wij het aantal verbruikseenheden, dat de belasting van de steunmaatregelen draagt, afronden op 6.000.000 (een vermindering van ruim 6 pCt.).

De gemiddelde druk per verbruikseenheid per jaar is dus $f 162.000.000 : 6.000.000 = f 27$.

Dit cijfer stelt een gemiddelde voor; het zal voor degenen, die hogere inkomens genieten grooter zijn dan voor degenen, die slechts een sober bestaan voeren. Daarom zal de druk, die op elk gezin wordt gelegd, variëren en wel naar gelang van het inkomen en tot op zekere hoogte ook naar gelang van het aantal gezinsleden. Wat het eerste betreft, is het duidelijk, dat hoe grooter het inkomen is, hoe meer in absolute bedragen voor voedingsmiddelen kan worden uitgegeven. De uitgaven voor voeding zijn dus voor elke inkomensklasse verschillend. Daarom moet

¹⁾ Men zie in dit verband de studie van Ir. A. Baars „Het verbruik van algemeen benodigde consumptie-artikelen”, Publ. No. 4 van het Nederlandsch Economisch Instituut.

²⁾ Daar de begrooting van dit fonds nog niet is verschenen, nemen wij aan, dat in dit bedrag alle crisisheffingen op agrarische producten zijn begrepen.

³⁾ Hierbij wordt een man gelijkgesteld met 1 verbruikseenheid, een vrouw met 0,9 eenheid, terwijl voor de kinderen zonder onderscheid van het geslacht een schaal is aangenomen, beginnende met 0,15 eenheid beneden het jaar, 0,2 eenheid van 1—2, 0,3 eenheid van 2—3 jaar en vervolgens ieder jaar opklimmend met 0,05, zoodat in den leeftijd 14—15 jaar het percentage 0,9 wordt bereikt. Dit blijft voor meisjes verder onveranderd; voor jongens springt het van 15—16 jaar op één.

het gemiddelde van *f* 27 nog gecorrigeerd worden. Deze correctie kan echter niet geheel exact geschieden, daar voor de verschillende inkomens niet de juiste verhouding tusschen de uitgaven voor voeding bekend zijn.

Het budgetonderzoek van het Statistisch Bureau der Gemeente Amsterdam¹⁾, gecombineerd met het onderzoek naar het budget van werkloozen door het Statistisch Bureau der Gemeente 's-Gravenhage stelt ons echter in staat om op grond van de statistiek der inkomens en vermogens in Nederland bij benadering den druk te berekenen, dien de landbouwsteun per verbruikseenheid op de verschillende groepen van de bevolking legt.

Daartoe deelen wij de geheele bevolking in op grond van de inkomensstatistiek, nemen van de verschillende groepen het gemiddelde en berekenen voor deze gemiddelde inkomens de verhouding in het verbruik van voedingsmiddelen. Wij komen zodoende tot het volgende resultaat:

Indeeling van de zuivere inkomens volgens de statistiek	Door ons gevormde groepen	Percentage van het totaal aantal aangeslagenen volgens de statistiek	% v. h. totaal aantal aangesl. incl. degenen met inkomens beneden (800 ¹⁾)	Indexcijfers van uitgaven voor voedingsmiddelen voor de verschillende groepen van inkomens
f 800-1400	f 1100 en lager	42.5	54.6	100
„ 1400-2000	„ 1700	28.4	22.3	173
„ 2000-3000	„ 2500	15.8	12.4	220
„ 3000-5000	„ 4000	8.0	6.2	254
„ 5000 en hooger	„ 6000 en hooger	5.3	4.5	274

¹⁾ Het aantal personen met een inkomen beneden *f* 800, schatten wij op 500.000. Hiertoe behooren in de eerste plaats bijna alle werkloozen, verder een groot aantal landarbeiders enz.

Op grond van deze indeeling is het mogelijk een zelfde soort verbruikseenheden te verkrijgen. Immers, een verbruikseenheid bij een inkomen van *f* 1.000 is niet te vergelijken met een verbruikseenheid bij een inkomen van *f* 5.000. Met behulp van de genoemde onderzoekingen op budgetgebied hebben wij de verhouding in de uitgaven voor voedingsmiddelen, welke door crisisheffingen belast zijn, berekend. Het resultaat is in de laatste kolom in de bovenstaande tabel opgenomen.²⁾

Op deze wijze kan de geheele bevolking tot dezelfde soort verbruikseenheden, nl. tot die van een inkomen van *f* 1.100 en lager worden herleid en wel als volgt:

54.6 % van het aant. verbruikseenh. leveren op $0.546 \times 6.000.000 \times 1 = 3.276.000$

22.3 % van het aant. verbruikseenh. leveren op $0.223 \times 6.000.000 \times 1.73 = 2.315.000$

12.4 % van het aant. verbruikseenh. leveren op $0.124 \times 6.000.000 \times 2.20 = 1.637.000$

6.2 % van het aant. verbruikseenh. leveren op $0.062 \times 6.000.000 \times 2.54 = 945.000$

4.5 % van het aant. verbruikseenh. leveren op $0.045 \times 6.000.000 \times 2.74 = 740.000$

8.913.000

In totaal zijn er dus 8.9 miljoen verbruikseenheden van dezelfde soort. Deze soort verbruikseenheid wordt dus per jaar belast met $f 162.000.000 : 8.900.000 = f 18.10$.

Met dit gemiddelde, dat — wij wijzen er nogmaals op — ruw berekend is, kunnen wij thans verder werken. Indien wij aannemen, dat een gezin gemiddeld uit 3.5 verbruikseenheden bestaat, dan wordt dat bij een inkomen van *f* 1.100 en lager belast met $3.5 \times f 18 = f 63$. Wij komen door correctie van dit cijfer met het oog op een grooter verbruik bij hogere inkomens tot de volgende percentages, waarmede de verschillende budgetten worden belast:

¹⁾ „Huishoudrekeningen van 212 gezinnen uit verschillende kringen der bevolking”.

²⁾ Bij deze berekening hebben wij de voedingsmiddelen, die niet belast zijn, buiten beschouwing gelaten.

Een budget van f	900.—	met	7.—	%
"	"	"	1.700.—	" 6.4 %
"	"	"	2.500.—	" 5.5 %
"	"	"	4.000.—	" 4.— %
"	"	"	6.000.—	" 2.9 %

Er zij hier nadrukkelijk op gewezen, dat deze percentages *hypothetische* waarde hebben. Het is lang niet zeker, dat — gesteld dat steun aan den Landbouw achterwege was gebleven — de kosten van levensonderhoud ook met de berekende percentages zouden zijn gedaald. Aan den anderen kant dient men niet uit het oog te verliezen, dat deze percentages alleen den directen steun betreffen. De indirecte gevolgen van den landbouwsteun op het budget blijven voor ons verborgen.

Bovendien zal in elk der door ons beschouwde groepen de druk niet overal gelijk zijn. Zoo zal bijv. in de tweede groep de belasting bij een inkomen van f 1400 groter zijn dan bij die van f 2000. In elke groep zou wederom een correctie moeten worden aangebracht, mede in verband met het feit, dat de uitgaven voor voedingsmiddelen ook bij een zelfde samenstelling van een gezin bij stijgende inkomsten toenemen. Voorts is het duidelijk, dat de druk van den landbouwsteun bij een gelijk inkomen groter zal zijn naarmate het gezin talrijker is.¹⁾ Intusschen blijkt uit de bovenstaande percentages duidelijk, dat het budget van werklozen en arbeiders door den landbouwsteun zwaarder wordt belast dan het budget van meergegoeden. Het is dus een degressieve in plaats van een progressieve belasting. De beteekenis van dit feit met het oog op de door ons land gevoerde economische politiek hopen wij in een afzonderlijk artikel te behandelen.

v. d. V.

¹⁾ In gezinnen met geringe inkomsten en veel kinderen zullen weliswaar de uitgaven voor voeding in absolute bedragen meestal groter zijn dan in gezinnen met gelijke inkomsten en minder kinderen, maar in eerstgenoemde gezinnen zullen de uitgaven per gezinseenheid lager zijn.

DE FINANCIËLE VERHOUDING TUSSEN RIJK EN GEMEENTEN.

De gemeenten zullen weldra door een tweetal Rijksmaatregelen in hare financiën worden getroffen. In de eerste plaats is het te verwachten, dat een wet de uitkeeringen van het Gemeentefonds aan de gemeenten verlaagt; in de tweede plaats zullen de Rijksbijdragen aan de gemeenten in de crisisuitgaven sterk worden verminderd. Daarnaast valt nog aandacht te schenken aan de wijze, waarop het Rijk de gemeenten steunt.

I. De korting op de uitkeeringen uit het Gemeentefonds.

Deze korting houdt verband met het achteruitlopen van de middelen van het Gemeentefonds. Dit fonds wordt voornamelijk gevoed door een in alle gemeenten geheven inkomstenbelasting, maar wordt door het Rijk verdeeld, waarbij het de verplichting heeft het ontbrekende bij te passen, indien de middelen van het fonds niet voldoende zijn om de volgens de wettelijke normen berekende uitkeeringen te doen. Het bij te passen bedrag is thans zoo groot, dat het Rijk zichzelf van deze verplichting goeddeels wil ontslaan. Dit heeft tengevolge, dat de gemeenten minder zullen ontvangen.

De vraag of dit billijk is, zou een uitvoerige bespreking vereischen; die thans achterwege moet blijven. De kwestie, welke zich daarna voordoet is deze, of iedere gemeente naar billijkheid haar aandeel draagt. Daar dit zeker niet het geval zou zijn, indien een uniforme korting zou worden toegepast, moest naar een andere oplossing worden gezocht. Ook aan een herziening van de grondslagen, waarop de uitkeeringen berusten, kon met het oog op den tijd niet worden gedacht. Dit heeft tot gevolg gehad, dat geheel nieuwe factoren in de berekening werden betrokken.

Daardoor zijn de onvolkomenheden van de wet van 1929 geaccentueerd. Deze waren b.v., dat een gemeente, die in verhouding tot andere gemeenten een zuinig beheer heeft gevoerd en/of hoge uitgaven heeft gedaan voor b.v. havenwerken, slecht werd beloond, en dat gemeenten, die hare behoeften aan inkomsten konden bevredigen, anders dan door heffing van bepaalde belastingen, een lagere uitkeering ontvingen dan waarop zij aanspraak mochten maken.

De gemeente Rotterdam heeft van deze en nog tal van andere factoren de meest ongunstige werking ondervonden¹⁾. Haar grootste grief was, dat zij f.900.000 per jaar moest derven uitsluitend op grond van de omstandigheid, dat zij de belastingen indertijd verhoudingsgewijs laag heeft gehouden. Bij de herziening van de kortingswet bij nota van wijziging is althans hieraan tegemoet gekomen, evenals aan haar bezwaar, dat bij de berekening van de draagkracht de bedrijfswinsten werden medegegeld. Door deze verbetering van het wetsontwerp zal de korting met ruim f 1.700.000 per jaar worden verminderd. Over het gedeelte van het jaar 1934, waarover de korting plaats vindt, zal op de voor haar toch reeds lage uitkeering vermoedelijk nog f 450.000 worden gekort.

Doch welke verbetering de kortingswet ook heeft ondergaan, de feiten logenstraffen de illusie, dat naar draagkracht wordt gekort. Dit resultaat was te voorzien, omdat de begrippen draagvermogen en draagkracht met elkander zijn verward. Als twee kranen eenzelfde gewicht kunnen heffen en de eene is ten volle en de andere ten deele belast, dan kan men niet op grond van de redeneering, dat zij beide hetzelfde draagvermogen hebben, een nieuwen last gelijkelijk verdeelen. Toch is zoo de werking van de kortingswet, omdat ook wordt gekort op de uitkeeringen aan de gemeenten, die de grens van haar draagvermogen hebben bereikt.

II. De vermindering van de Rijksbijdrage in de steunverlening.

De kosten, verband houdende met de werkloosheid, zijn zóó opgelopen, dat het Rijk en de gemeenten deze niet meer kunnen financieren, indien geen bijzondere maatregelen worden getroffen. Het Rijk heeft zijn bijdrage in de steunverlening t/m. 1933 geleidelijk opgevoerd. In dat jaar zal ongeveer f 75 miljoen door het Rijk aan de gemeenten worden vergoed.

De plotselinge vermindering in 1934 tot f 46 miljoen zal vele gemeenten in ongelegenheid brengen, het meest natuurlijk de gemeenten, die met overmatige werkloosheid te kampen hebben. Bij deze korting zal, anders dan bij de korting op de fondsuitkeering, niet alleen worden gelet op de draagkracht, maar ook op de grootte van den last. Dit laatste heeft maar betrekkelijke waarde, omdat als „last” slechts in aanmerking mag worden gebracht, wat aan *door de Regeering* erkende crisiswerklozen wordt uitgekeerd. Zoo is het mogelijk, dat een gemeente b.v. f 25.000.000 aan Maatschappelijk Hulpbetoon uitbetaalt (gezwegen nog van andere uitgaven) en dat slechts f 13.000.000 als „last” wordt beschouwd.

Met betrekking tot de draagkracht valt op te merken, dat zij wordt berekend naar een ongekorte fondsuitkeering, naar een inkomen van de contribuabelen in het belastingjaar 1931/1932 en de bedrijfswinsten, welke in de jaren 1927 t/m. 1931 zijn genoten. Ook aan deze draagkrachtberekening kleven onvolkomenheden, omdat de korting op de fondsuitkeering niet gelijk wordt toegepast; omdat de inkomens in de eene gemeente sneller achter uit zijn gegaan dan in de andere en omdat de bedrijfswinsten heelemaal niet mogen medetellen, zooals trouwens door de Regeering ten aanzien van de draagkrachttheorie van de fonds-korting is toegegeven. Immers zijn er ook verliesgevend bedrijven, die niet kunnen worden gemist,

¹⁾ Men zie hiervoor „Gemeentefinanciën” van 5 Nov. jl.

zoals b.v. de reinigingsdienst en het trambedrijf. Deze laatste dienst geeft momenteel overal verlies, omdat de moeilijke omstandigheden mede zijn toe te schrijven aan het onopgeloste groote verkeersprobleem. Voorts zijn hooge winsten veelal juist bewijzen van het tegendeel van groote draagkracht. En tenslotte dragen de winsten in 1933 en 1934 een ander karakter dan in 1927—1931, omdat zij in 1933 en vooral in 1934 nog eenigermate op peil worden gehouden door een aanzienlijke verlaging van de loonen. Het werken met meer recente gegevens, hetgeen ten aanzien van de belastingen tot een zuiverder maatstaf zou leiden, kan hier dus geen baat brengen, omdat de korting op de Rijksbijdrage in de steunverleening grooter zou worden naarmate op de loonen en salarissen wordt gekort.

Afgezien van deze onvolkomenheden, die voor een deel nog kunnen worden ondervangen en waarin voor een ander deel wel zal moeten worden berust, omdat volmaakte regelingen op dit stuk nimmer te maken zijn, komt de geste van het Rijk in wezen hierop neer, dat het Rijk gebruik maakt van de in sommige gemeenten nog niet gebruikte belastingcapaciteit en van de mogelijkheid om door bezuinigingen de noodige middelen te vinden om de crisisuitgaven zooveel mogelijk zelf te bestrijden. Waar geen belastingen meer kunnen worden opgevoerd, geen bezuinigingen meer kunnen worden aangebracht, en toch een tekort aanwezig is, zal dat tekort uit de begroting mogen worden gestooten en aan den Minister van Binnenlandsche Zaken moeten worden medegedeeld.

III. De wijze, waarop het Rijk de gemeenten steunt.

Het zijn in den volksmond de gemeenten en nog eens de gemeenten, die het altijd hebben gedaan. Maar wat verwachtte men eigenlijk van de gemeenten? Altijd nog meer dan zij reeds deden. Zoo ook nu verwacht men, dat de gemeenten met de voor hare huishouding beschikbare middelen de menschen in het leven zullen houden, die in het niet-gemeentelijke bedrijfsleven momenteel, misschien voor langen tijd, niet kunnen worden gebruikt. Deze eisch is niet redelijk en overigens nog in strijd met de Nederlandsche wetgeving. Intusschen is de harde practijk anders, zoodat een practische en redelijke oplossing moet worden gevonden.

Op het oogenblik heeft het er veel van, dat het Rijk slechts neemt en niets geeft. Boort het Rijk nieuwe bronnen aan, zoals door invoering van de omzetbelasting, dan krijgt het Rijk alles, de gemeenten niets, erger, zij moeten nog voor tonnen meebetalen. Komt er een belasting op goederen in de doode hand, de gemeenten worden niet bedacht.

Het Rijk kan zijn houding in tweërlei opzicht achter af nog rechtvaardigen, in de eerste plaats door een royale vergoeding van het uitgestoote bedrag, in de tweede plaats door aan de gemeenten niet te onthouden een deel der nieuwe middelen, waarop zij aanspraak mogen maken. Wordt in dezen zin gehandeld, dan past een woord van waardeering voor het onttrekken van de gemeenten aan een haar opgelegde noodlijdendheid. Slechts in dat geval zal het Regeeringsschrijven in zake de korting op de crisisuitgaven zichzelf corrigeeren in zooverre, dat de gemeenten met een hogere, maar reeds ten volle gebruikte draagkracht niet door een daad van hooger hand noodlijdend worden gemaakt. Het ware volkomen onredelijk om gemeenten, die financiëel niet in staat zijn de betalingen te doen, waartoe zij krachtens onze wetgeving niet verplicht zijn, maar waarvoor zij als plaatselijk openbaar lichaam eenvoudig worden gesteld, te kortwieken en te beknotten, als ware de huishouding der gemeente zelf vastgelopen.

Voorts zal, zoals werd opgemerkt, het Rijk aan de gemeenten behooren te doen deelen in de opbrengst van de nieuwe middelen. Vooral de groote gemeenten hebben daarop aanspraak nu de wegen- en rijwielbelasting zal worden verhoogd. De belasting op auto's, die

het Rijk nu gaat heffen in verband met het gebruik van den weg — dit wordt een ontelbaar aantal malen in het wetsvoorstel gezegd — moet op dien grond ook aan de gemeenten ten goede komen. Groote gemeenten krijgen uit het wegen- of het nieuwe verkeersfonds niets. Toch moeten zij voor het geheele onderhoud van de wegen zorgdragen en tramtekorten overbruggen, zoals het Rijk het spoorwegtekort. Het ware volkomen onredelijk, indien het Rijk van de bate van deze nieuwe heffing niets aan de gemeenten zou afstaan.

De verhouding tusschen het Rijk en de gemeenten is momenteel verre van duidelijk. Rijk en gemeenten verkeerden in moeilijke financiële omstandigheden. Slechts een practische en redelijke oplossing zal het mogelijk maken over groote bezwaren heen te komen.

J. HASPER.

UITSCHAKELING VAN DEN SUIKERGROOTHANDEL TENGEVOLGE VAN HET COMPENSEEREND INVOERRECHT OP SUIKER.

Naar aanleiding van de door de heeren Ligthart en Dr. A. de Graaff, ook in onze oogen zeer gerechtvaardigde, critiek op het door middel van een kostbare steunregeling ten laste der gemeenschap brengen eener industrie, zonder dat ook maar eenig uitzicht bestaat, dat in de toekomst deze industrie levensvatbaarheid zal bezitten, indien die steun wordt ingetrokken of beperkt¹⁾, zij het ons vergund op een ander nadeelig gevolg van de steunregeling voor de teelt van suikerbieten de aandacht te vestigen en wel op de vrij zekere kans van uitschakeling van den binnenlandschen groothandel in suiker, veroorzaakt door het compenseerend invoerrecht.

Van oudsher wordt hier te lande de suiker aan de winkeliers en aan de bakkers geleverd door den groothandelaar, die het artikel van de fabrikanten betreft. Voor zijn voorraadhoudende, distribueerende, transporteerende en credietgevende functie berekent de groothandelaar een prijsopslag van 1 à 2 procent *bruto*, d.w.z. bij den huidige prijs van *f* 45.50 à *f* 46.—, van *f* 0.50 tot *f* 1.— *bruto* per 100 KG. Het is duidelijk, dat bij een dergelijk geringe *bruto* winstmarge, het artikel suiker, althans voor den groothandel, zijn eigen distributiekosten niet of nauwelijks goedmaakt. De grossier is echter practisch op den verkoop van dit artikel aangewezen, omdat de winkelier dit nu eenmaal van hem wenscht te betrekken, tezamen met de andere artikelen (koloniale waren en andere levensmiddelen), die hij van den grossier afneemt.

Het bij wet van 1 Augustus 1930 ingevoerde compenseerend invoerrecht op geraffineerde suiker ten bedrage van *f* 2.40 per 100 KG., verleende den binnenlandschen producenten, ten aanzien van den prijs van hun artikel, een voorsprong boven den wereldprijs, overeenkomend met een bedrag, gelijk aan dat van het invoerrecht. Het was, volgens de Memorie van Toelichting van het betreffende wetsontwerp, „wenschelijk als compensatie van de bezwaren en het nadeel, welke de heffing van suikeraccijns medebrengt voor de hier te lande uitgeoefende suikerindustrie”, doch in wezen sterk protectionistisch in zijn gevolgen.

De laatste was hiermede echter niet tevreden. Met name de Centrale Suiker Maatschappij, die — mede tengevolge eener onderlinge contingentteering van de hoeveelheid in het binnenland te plaatsen suiker, welke schijnt getroffen te zijn tusschen de gezamenlijke coöperatieve fabrieken en fabrieken-raffinaderijen eenerzijds en de Centrale Suiker Maatschappij anderzijds — op de binnenlandsche markt een overheersende positie inneemt, is sindsdien meer en meer het compenseerend invoerrecht gaan gebruiken, als middel om den suikergroothandel, uit het, tijdens het vrije spel der economische krachten gegroeide, distributieproces uit te schakelen.

¹⁾ Zie Economisch-Statistische Berichten van 6 Dec. jl.

Ten tijde der vrije marktverhoudingen bezat de suikergroothandel tegen een dergelijken aanval een natuurlijk verweermiddel, gelegen in den invoer van buitenlandsche suiker. Dit verweermiddel is hem thans ontnomen; het compenseerend invoerrecht ten bedrage van *f* 2.40 per 100 KG. maakt het hem als regel onmogelijk op loonende basis suiker te importeeren.

Gevolg van deze weerloosheid is, dat de suikergroothandelaren zich moeten laten welgevalen, dat aan hun afnemers (winkeliers en bakkers) suiker tegen den groothandelsprijs rechtstreeks door den producent geleverd wordt. Eenig financieel voordeel is hieraan voor den laatste niet verbonden, immers, zijn leveranties aan den detailhandel geschieden tegen denzelfden prijs als voordien de groothandel betaalde.

Bij deze pogingen om de vaak lang bestaande distributieverhouding grossier/winkelier te verbreken, stuit de producent uit den aard der zaak vaak op tegenstand, gelegen in het feit, dat de winkelier nu eenmaal zijn suiker tegelijk met de andere door hem verhandelde artikelen wenscht te ontvangen op elk moment, waarop hij dit verkiest, hetzij aangewezen is op het crediet van den grossier, dat de producent hem niet wenscht of niet in staat is te verleen. De laatste en met name de Centrale Suiker Maatschappij meent dan echter den grossier te moeten beletten, zijn toch al geringe „winst” (1 à 2 pCt. bruto) te maken door met alle normale handelsbegrippen in strijd zijnde verspreiding van haar grossiersprijscouranten onder den detailhandel en publicatie der grossiersinkooprijzen in de winkeliersvakbladen.

Zoals hierboven betoogd, is de aldus dreigende uitschakeling van den groothandel in suiker geenszins het gevolg van vrije concurrentie en marktontwikkeling. Dit gevaar is alleen ontstaan als gevolg van het gebruik, dat de producenten maken van de hun door een overheidsmaatregel, in casu het compenseerend invoerrecht, verleende voorsprong boven den wereldprijs ten bedrage van *f* 2.40 per 100 KG., welk invoerrecht tegelijkertijd aan den groothandel zijn in import gelegen natuurlijk verweermiddel heeft ontnomen.

Ook in het belang van het bestaan van den handel kan daarom de vraag gesteld worden, of het niet beter ware het goedkoopst werkend deel der suikerindustrie van het Rijk der Nederlanden te sparen door hier te lande import van Javasuiker toe te laten en den Nederlandschen bietenbouw, tezamen met de aan dezen zonder eenig vooruitzicht op verbetering gegeven kostbaren steun, aanzienlijk te beperken.

Dr. Th. VAN LUYTELAER.

AANTEKENINGEN.

Nederlandsch-Fransche credietverleening.

De banken hebben een zeer omvangrijk bedrag liquide middelen, waarvoor geen loonend emplot te vinden is. Nadat in het tijdvak van voorbijgaanden angst voor den Gulden na den val van den Dollar door afvloeiing van goud ook in de liquiditeiten der banken een bres was geslagen, waardoor een oogenblik zelfs weer een beroep gedaan moest worden op de discontofaciliteit der centrale bank, is in korten tijd het bedrag der saldi „van anderen” — grootendeels „werkeloze” middelen der banken representeerend — weer gestegen tot *f* 240 à *f* 250 millioenen. Op de Fransche geldmarkt is voortdurend de rente aanzienlijk hooger geweest dan hier te lande — afgezien van de korte periode van spanning ter gelegenheid van de „Guldenvlucht” — en in den jongsten tijd is een aanmerkelijke verkrapting van de Fransche geldmarkt ingetreden als gevolg van de omvangrijke goudafvloeiing. De goudpositie van de Banque de France is ook na de jongste afstroming nog zeer krachtig, voldoende althans om aan te nemen, dat credieten in vreemde valuta aan Fransche debiteu-

ren verstrekt, zonder bezwaar zullen kunnen worden terugbetaald. Dat de combinatie van al deze factoren bij de Nederlandsche banken een prikkel zou doen ontstaan, om althans voor een gedeelte van haar renteloze en werkeloze liquiditeiten tijdelijk elders emplot te vinden, behoeft geen betoog. Zoo werd onder soortgelijke verhoudingen — saldi „van anderen” waren toen zelfs tegen de *f* 300 millioenen — op 15 Februari van dit jaar een discontocrediet tot een bedrag van *f* 60 millioenen aan de Fransche Staatsspoorwegen verleend door een Nederlandsch bankconsortium. Het crediet werd verstrekt tegen driemaandspromessen, waarbij echter de geldgevers zich verplichtten desverlangd driemaal prolongatie toe te staan.

Sedertdien zijn echter dergelijke transacties niet meer voorgekomen. In de maanden van de Guldenvlucht, die spoedig op de verleening van bedoeld crediet volgde, en waarin particulier disconto hier een oogenblik steeg tot dichtbij 4½ pCt., was het begrijpelijk, dat de banken geen rente-arbitrage ambiëerden. Maar daarna, toen geleidelijk de middelen-zonder-emplot zich weer ophoopten, was het veeleer het officieuze embargo op lang- zoowel als kortlopende buitenlandsche credieten, dat zulke crediettransacties in den weg trad. De Nederlandsche Bank, beziel door den wensch om alles te vermijden, wat de positie van den Gulden op de internationale wisselmarkt zou kunnen verzwakken, heeft de banken toen te kennen gegeven, dat zij kapitaalexport ook op korten termijn voorloopig niet in overeenstemming met het algemeen belang achtte.

Intusschen was reeds op 15 Mei de helft van het bovengenoemde crediet aan de Fransche Spoorwegen terugbetaald, zoodat slechts voor het restant door de debitrice van de prolongatie-optie werd gebruik gemaakt: op 15 November jl. werd het restant van dit crediet afgelost. Sedertdien nu is de volkomen stilstand in de activiteit der banken terzake van de buitenlandsche credietverleening, die sedert half Februari, dus meer dan negen maanden, voortduurde, doorbroken. Begin December werd door een bankconsortium een wisselcrediet groot *f* 10 millioenen verleend aan de Spoorweg-Maatschappij van Elzas-Lotharingen, en enkele dagen later nogmaals *f* 10 millioenen aan de Parijs-Orleans Spoorweg-Maatschappij. In beide gevallen werden de promessen principieel discontabel verklaard door De Nederlandsche Bank.

Blijkbaar heeft dus deze instelling aanleiding gevonden af te wijken van haar afwijzend standpunt ten aanzien van dergelijke credieten. Hetgeen niet beteekent, dat zij meent, dat, nu de goudvoorraad van De Nederlandsche Bank weer *f* 200 van het in het eerste halfjaar in totaal geleden verlies ad *f* 300 millioenen heeft ingehaald, het embargo kan worden opgeheven. Integendeel, het betreft hier een speciaal geval, waarvoor een uitzondering is gemaakt. Wellicht houdt dit verband met het feit, dat, zoals gezegd, op 15 November het restant van het Fransche Staatsspoorcrediet werd afgelost, zoodat dit nieuwe crediet aan een tweetal maatschappijen, die via het bekende „fonds commun” ook nauw met den Franschen Staat samenhangen, min of meer als een vervanging daarvan kon worden beschouwd.

Ook kan de overweging deze zijn, dat in den laatsten tijd uit Frankrijk voortdurend goud afvloeide ten deele ook naar Nederland, en dat een credietverleening op dit moment de kapitaalbeweging, die de oorzaak van dien goudstroom is, kan compenseeren, hetgeen thans voor het vertrouwen in de Fransche munt nuttig is, en te zijner tijd, wanneer het kapitaal van hier weer naar Frankrijk zou terugvloeien, ook weer met aflossing der bedoelde credieten gecompenseerd kan worden, waardoor dan de Gulden dus wordt gesteund.

Inderdaad is van verschillende zijden het vermoeden geuit, dat de medewerking van De Nederlandsche Bank voor deze credietverschaffing wellicht zou

samenhangen met de besprekingen van het „goudblok” in den afgelopen zomer te Parijs gehouden. Dit zou ook een verklaring kunnen zijn voor het feit, dat de transfereering van de credieten niet dadelijk bij de verleening geschiedde, integendeel het consortium is met het koopen van Francs voor de remises slechts voortgegaan tot een zekeren maximum-koers, die bij het Elzas-Lotharingen crediet 9.74¼ beliep; ook voor het Parijs-Orleans-crediet geschiedt de remise „zonder forceeren”. Goudafvloeiing naar Frankrijk is bij dien koers natuurlijk niet mogelijk, althans geen goud, dat bij de centrale bank gekocht zou moeten worden. Hetgeen ook den indruk wekt, dat men deze transactie althans mede aanwendt tot steun aan den Franc, zonder echter den koers zoo op te drijven, dat weer goud naar Parijs vloeit. Hoewel in deze natuurlijk ook het verlangen der debitrices om het koersrisico op deze Guldenvoorschotten zoo beperkt mogelijk te houden, een woordje kan meespreken!

Met een enkel woord kan in dit verband nog melding worden gemaakt van het crediet ad f 20 miljoen door een Nederlandsche bank verstrekt aan de Deutsche Postreijen. Het betreft hier niet een soortgelijke uitzondering. De credietverleening vond plaats met Registermarken, de betrokken bank trad slechts op als tusschenpersoon om technische redenen, samenhangend met de Stillhaltereregeling en het „registered-holder-ship”, terwijl de middelen, betrokken bij den aankoop van Registermarken, niet stammend uit Nederlandsch bezit — voor zoover zij dat wel deden, gaat de heele transactie per se aan onze betalingsbalans voorbij — waarschijnlijk grotendeels ook uit het buitenland — zij het dan wellicht van een Nederlandsch concern — stammen. In wezen heeft deze transactie met de bovenstaande dus niets gemeen.

C. K.

De Minister van Financiën over den gouden standaard.

De lezers van ons weekblad zullen zich herinneren, dat door Mr. P. J. Oud, Minister van Financiën, op 25 November jl. ter vergadering van den Vrijzinnig-Democratischen Bond te Groningen een rede werd uitgesproken, waarin o.m. de kwestie van den gouden standaard werd behandeld.

Om het belang der zaak stellen wij er prijs op, den letterlijken tekst van de Ministeriële rede met betrekking tot dit onderwerp ter kennis van onze lezers te brengen, welke tekst ons door den Minister welwillend ter inzage werd verstrekt. Sprekende over de noodzakelijkheid van het vasthouden aan den gouden standaard betogde de Minister het volgende:

„Er gaan ook in Nederland nu en dan stemmen op, om deze politiek te laten varen. Waarom zouden wij het voorbeeld niet volgen, door zoo menig land gegeven, dat afscheid heeft genomen van de goudwaarde van zijn munt. Zij, die dit voorstaan, vermijden tegenwoordig het gebruik van het woord inflatie. Inflatie heeft in de jaren na den wereldoorlog een slechten klank gekregen. Het roept het schrikbeeld op van Duitschland, dat een tiental jaren geleden de waarde van de mark tot nul heeft zien dalen. Daarom hebben woorden als devaluatie en reflatie tegenwoordig de voorkeur. Van beheerschte devaluatie spreekt men dan het liefst.

In heldere kleuren tracht men ons de voordeelen van die devaluatie te schilderen. De waarde der goederen is tengevolge van de crisis in zeer sterke mate gedaald. Nemen wij een voorbeeld uit den landbouw. Wie landerijen heeft gekocht en met hypotheek bezwaard, heeft de overwaarde zien slinken. Zou zijn bezit thans moeten worden gerealiiseerd, wellicht zou het zelfs het bedrag der hypotheek niet opbrengen. Zoo gaat mogelijk, wat hij in jaren van harden arbeid heeft bespaard, verloren.

Wie zou niet erkennen, dat dit een der meest droevige verschijnselen is van dezen tijd! Het is echter maar één van de vele vormen, waarin de crisis welvaart en levensgeluk vernietigt. De handelman en de fabrikant, die hun zaken zien te gronde gaan, de middenstander, die zich niet langer op de been kan houden, de arbeider, die door werkloosheid wordt getroffen, zij allen zijn er niet minder ern-

stig aan toe. Het deprecieeren van het geld moge sommigen hunner kunnen helpen, het veroorzaakt groot onrecht aan talloze anderen.

Het is bovendien niet zoo, dat de schuldeischer bij een geldvordering onder alle omstandigheden de kapitaalkrachtige is, die wel een stootje kan velen. Men hoort vooral wanneer het over het hypotheekvraagstuk gaat, nogal eens de redeneering, dat de hypothecaire schuldenaar het slachtoffer is van een uitbuitend hypotheekkapitaal. Dat hypotheekkapitaal is echter in werkelijkheid maar al te dikwijls het kapitaal van den kleinen man. Wie somt de bedragen der pandbrieven op, die de belegging vormen van spaar- en verzekeringsfondsen, waaraan arbeider en kleine middenstander zijn spaarpenningen heeft toevertrouwd. Het is onze plicht met dit bezit op uiterst voorzichtige wijze om te gaan. De ervaring heeft voldoende geleerd, dat van een inflatie niet de kapitalisten, doch de kleinen het slachtoffer worden.

De voorstanders der devaluatie zullen u dit alles toegeven. Het verwijt, dat zij inflatie zouden willen, die zou uitloopen op wat wij in Duitschland hebben zien gebeuren, wijzen zij met verontwaardiging van de hand. Wat daar in Duitschland is geschied, is onbeheerschte inflatie van de munt geweest en zij willen immers een beheerschte devaluatie. Zij zullen niet verder gaan dan noodig is om een juist evenwicht te verkrijgen. Ik twijfel er geen oogenblik aan, dat dit hun oprechte bedoeling is, doch zullen zij in staat zijn, de beweging te beheerschen? Ook op dit punt is de ervaring niet gunstig. Zoodra onze munt haar goudvlak zou hebben verlaten, zullen zich allerlei krachten van haar meester maken, die niemand onzer in de hand heeft. Het vertrouwen is vooral in crisisdagen een teere zaak. Wanneer het een schok krijgt, zijn de gevolgen niet te overzien. Men kan er verzekerd van zijn, dat, zoodra maar eenige twijfel zou opkomen aan onzen vasten wil om aan den gouden standaard vast te houden een vlucht uit den gulden zou aanvangen, die de ergste gevolgen met zich zou brengen. Niets is wellicht zoo bedenkelijk geweest voor het economisch herstel als de monetaire experimenten. Het gebeurde in Amerika is daarvan wel het duidelijkste bewijs. Het is de hoofdoorzaak van de mislukking der Londensche conferentie. Het heeft ook in het eigen land de moeilijkheden ontzaglijk vergroot.

De ontspanning, die het loslaten van het goud in den aanvang brengt, is slechts schijn. Het kan niet leiden tot werkelijke verbetering, omdat het als oorzaak behandelt, wat slechts gevolg is. De monetaire verschijnselen zijn een der vormen, waarin de versterking van het economisch evenwicht naar buiten treedt. Men herstelt dit evenwicht niet door die verschijnselen op kunstmatige wijze te doen verdwijnen, terwijl de toestand, die ze in het leven riep, blijft.

De voorstanders der devaluatie verwachten er vooral van, dat het handelsverkeer zal worden verlevendigd. Onze export zal toenemen, wanneer wij voor denzelfden prijs in buitenlandsch geld een grooter aantal gulden zullen ontvangen. Men geeft zich hier aan de illusie over, dat het buitenland dit kalm zal aanzien. Juist hier heeft de ervaring geleerd, dat valuta-concurrentie aanstonds aanleiding geeft tot afweermaatregelen van allerlei soort. Bovendien heeft de medaille aanstonds de leelijke keerzijde, dat wij alles, wat wij uit het buitenland betrekken, in gelijke mate duurder moeten betalen. Vooral voor een land als het onze, dat voor het grootste gedeelte zijner grondstoffen op import is aangewezen, is dit van de grootste beteekenis.

Niet minder groot zouden de gevolgen van een prijsgeven van den gouden standaard zijn voor onze publieke financiën. Wij zijn in de noodzakelijkheid om telkens weer een beroep op de geldmarkt te doen. Onze vlottende schuld heeft een aanzienlijke hoogte bereikt. Geeft men er zich wel rekenschap van, dat onze schuldeischers aanstonds zullen weigeren ons crediet te verlengen, als wij onzen gulden loslaten? Hoe moeten wij dan onze uitgaven blijven financieren? Wij zouden moeten terugvallen op De Nederlandsche Bank en een onbeheerschte devaluatie zou voor de deur staan.

Dit is te ernstiger, waar wij in de naaste toekomst onze geldgevers dubbel noodig zullen hebben, als wij onze plannen tot het uitvoeren van groote werken tot verwezenlijking willen brengen. De werkloosheid, de groote geesel van dezen tijd, wordt het doelmatigst bestreden door arbeid te verschaffen. Arbeid verheft, waar steun degeneert. Voor het uitvoeren van die werken is kapitaal noodig en dat kunnen wij alleen verkrijgen, indien men vertrouwen stelt in de soliditeit van onze financiën en de gaafheid van ons geld.”

De herziening van de gemeentebegroting van Rotterdam.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam hebben deze week aan den Gemeenteraad medegedeeld, dat de ontwerp-begroting voor 1934 na de indiening door vijf nieuwe factoren is beïnvloed. Deze zijn:

1. de invoering van de omzetbelasting (kosten f 300.000);
2. een herziening van de raming van de opbrengst van de opcenten op de hoofdsom der gemeentefondsbelasting tengevolge van een zeer sterke daling van de inkomens (lagere raming van f 1.000.000);
3. een vrij zeker te verwachten korting op de uitkeering uit het gemeentefonds (f 450.000);
4. een verlaagde Rijksbijdrage in de steunverleening (f 2.470.870);
5. de opheffing van den crisisdienst (f 9.289.923).

Door een en ander wordt de begroting met f 13.510.793 ongunstig beïnvloed.

In zijn nadere beschouwing van deze cijfers schrijft het Gemeentebestuur, dat de eerste drie factoren van meer gewonen, de beide laatste van buitengewonen aard zijn, zoodat het in de rede ligt, dat in ieder geval nog f 1.750.000 op den gewonen dienst wordt gevonden. Ten aanzien van de vermindering van de Rijksbijdrage in de steunverleening en het nadeelige saldo van den crisisdienst zal tot een totaal van f 11.760.793 een beroep op overmacht moeten worden gedaan. Dit bedrag zal dus volgens de laatste regeeringscirculaire uit de begroting worden gelicht en moeten worden opgegeven aan de Regeering als ontbrekende aan hetgeen voor Maatschappelijk Hulpbetoon benodigd is.

Met betrekking tot het eerstgenoemde bedrag van f 1.750.000 deelen B. en W. mede, dat f 300.000 aanstonds zal worden gevonden door het treffen van interne maatregelen bij de gemeentebedrijven. Omtrent het restant ad f 1.450.000 zullen vóór Maart nog

nadere voorstellen worden ingediend. Eerst zal naar hun meening de begroting voor 1934 moeten worden vastgesteld, omdat daarin maatregelen zijn verwerkt, die een aanvankelijk geraamd tekort van f 7.000.000 zullen overbruggen. Zou de begroting worden aangehouden totdat nieuwe maatregelen gereed zijn gemaakt, dan zou niet meer op deze f 7.000.000 gerekend kunnen worden.

Bij het zoeken van contact met de Regeering zegen B. en W. zich op het standpunt te stellen, dat het ontbreken van de noodige middelen om de uitgaven voor Maatschappelijk Hulpbetoon in hetzelfde jaar te doen, niet mag leiden tot een behandeling van de gemeente als ware zij in den gewonen zin van het woord „noodlijdend”. Om dat standpunt te kunnen innemen is het naar hun oordeel noodzakelijk, dat geen andere post, dan die van Maatschappelijk Hulpbetoon, te laag wordt geraamd. Met welk bedrag de verlaagde raming weer zal moeten worden verhoogd, kan thans nog niet worden opgegeven. Verschillende factoren kunnen nog invloed doen gelden. Zoo bestaat de Rijksbijdrage b.v. nog geenszins vast, terwijl de uitvoering van groote werken in werkverschaffing, hetgeen in 't voornemen ligt, de uitgaven kan drukken.

Tenslotte valt nog te vermelden, dat de Rijksbijdrage in de steunverleening voorshands wordt geraamd op f 6.529.130, d.i. 27.59 pCt. van het totale subsidie, dat in 1934 aan den dienst van Maatschappelijk Hulpbetoon zal moeten worden gegeven en 35.79 pCt. van het bedrag, dat in dat jaar door de Gemeente aan de slachtoffers van de crisis naar raming zal moeten worden uitbetaald. Andere uitgaven, die de gemeente moet doen, zooals wegens extra-subsidies aan werklozenkassen, rente- en aflossingen van crisisleeningen, hogere kosten van voeding en kleding en voor de ontwikkeling en ontspanning van werklozen, enz. zijn bij de berekening van deze percentages nog buiten beschouwing gelaten.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht: Indexcijfers van 12 aandelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.

	Banken	Electriciteit	Handels-ondern.	Industrie	Kunsts-zijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
" 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
" 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
" 1932	76.4	178.3	67.1	115.6	37.6	106.4	137.5	27.0	24.9	107.2	137.9	175.9
Januari 1932	80.5	174.4	63.5	124.0	43.5	107.4	118.9	28.2	27.4	108.0	173.7	181.4
Februari "	82.8	173.0	65.8	123.2	42.4	110.1	139.2	28.2	27.7	108.7	179.6	178.1
Maart "	81.3	184.7	69.0	122.9	41.7	110.9	149.3	24.2	27.0	112.7	176.3	182.2
April "	69.8	166.7	58.8	102.1	34.3	92.4	118.3	13.7	20.1	96.6	111.0	154.0
Mei "	65.0	163.9	52.5	93.5	33.5	86.8	117.8	14.2	19.1	84.5	101.9	157.3
Juni "	59.4	156.1	51.2	88.5	32.3	83.9	118.1	14.1	17.3	87.6	94.7	154.3
Juli "	68.3	167.1	63.7	106.1	34.1	92.2	129.1	22.5	21.0	105.6	120.1	175.6
Augustus "	79.8	183.5	71.5	126.2	33.2	104.9	153.5	35.1	26.4	118.0	138.4	200.5
September "	86.0	194.5	78.1	133.4	43.6	123.7	166.4	42.4	31.1	128.8	151.3	201.6
October "	83.7	189.3	77.5	127.1	39.4	120.4	147.0	34.0	28.5	118.7	135.8	187.6
November "	81.1	193.1	77.2	124.1	38.2	121.4	145.1	34.7	27.0	111.7	136.8	180.3
December "	78.9	193.2	76.4	116.1	35.0	123.1	146.7	32.8	26.1	104.9	135.0	157.3
Januari 1933	84.9	199.3	79.8	124.2	31.4	120.6	155.3	33.8	26.3	108.2	147.2	196.3
Februari "	82.8	194.2	76.4	118.8	28.5	121.6	146.8	30.1	23.7	103.1	141.9	199.6
Maart "	82.0	190.3	74.6	118.2	28.3	124.5	142.6	28.4	22.1	110.3	138.6	187.1
April "	80.9	190.6	73.3	120.7	26.0	125.9	144.7	31.9	21.7	111.5	127.6	185.1
Mei "	88.9	210.2	78.0	138.3	24.4	141.7	158.4	39.0	25.3	124.5	137.9	201.0
Juni "	90.4	220.9	84.0	149.1	27.9	155.1	174.2	47.8	28.6	140.7	154.6	229.5
Juli "	91.8	219.6	88.0	151.0	29.4	150.4	179.1	53.2	28.3	137.4	154.5	241.2
Augustus "	89.4	212.2	84.9	150.0	24.6	151.9	172.4	54.6	25.6	128.3	145.1	233.7
September "	86.0	205.1	81.5	147.2	24.0	155.5	178.4	50.2	22.1	109.2	132.4	212.5
October "	79.2	197.3	77.8	138.8	23.2	156.2	170.7	48.1	18.7	97.4	119.9	219.9
November "	75.6	191.2	73.2	144.6	31.0	158.0	175.5	47.7	16.2	87.4	107.9	214.8

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1933 f 2.228.869.000 = 100.

2 Januari	100.0	1 Maart	93.0	3 Mei	98.6	5 Juli	114.5	6 Septemb.	106.3	1 Novemb.	99.6
11 "	104.1	8 "	96.8	10 "	101.0	12 "	109.1	13 "	104.6	8 "	97.9
18 "	101.3	15 "	96.0	17 "	101.4	19 "	112.3	20 "	103.1	15 "	97.7
25 "	101.6	22 "	95.5	24 "	102.7	26 "	110.2	27 "	101.1	22 "	98.3
1 Februari	100.9	29 "	92.5	31 "	108.6	2 Augustus	107.8	4 October	99.5	29 "	101.0
8 "	100.1	5 April	91.5	7 Juni	107.7	9 "	108.1	11 "	99.7		
15 "	98.9	12 "	92.6	14 "	109.2	16 "	106.4	18 "	98.3		
22 "	94.3	19 "	92.8	21 "	108.7	23 "	106.5	25 "	98.9		
		26 "	96.2	28 "	113.9	30 "	107.5				

Nadruk verboden.

De saneering van den graanhandel.

Gedurende de laatste jaren zijn in den graanhandel toestanden ontstaan, welke als ongewenscht moeten worden beschouwd voor een billijke verdeling der werkzaamheden dergenen, die zich bezighouden met den graanhandel en er door hun bedrijf voor zorgen, dat de voor veevoeder benodigde granen den Nederlandschen consument bereiken. Als algemeene regel geldt, dat de exporteur in het uitvoerende land granen koopt, ter verscheping naar Nederland en deze in grootere hoeveelheden aan den Nederlandschen importeur verkoopt, die het gekochte, na aankomst der booten in de destinatiehavens, in kleine hoeveelheden aflevert aan binnenlandsche molenaars en detailhandelaren. Deze laatste zaken worden meestal door bemiddeling van makelaars gedaan, terwijl de zaken tusschen buitenlandsche exporteurs en Nederlandsche importeurs vaak tot stand komen door de tusschenkomst van agenten van buitenlandsche huizen, wanneer de exporteurs niet zelf in Nederland hunne kantoren of bijkantoren hebben.

Van dezen regel is in den loop der laatste jaren hoe langer hoe meer afgeweken als gevolg van de moeilijkheid koopers te vinden voor de tot steeds dalende prijzen dringend aangeboden groote hoeveelheden granen. In steeds meerdere mate zijn de verschillende categorieën handelaren ertoe overgegaan op eens anders terrein te werken en zodoende een schakel over te slaan. Verschillende exporteurs verkochten aan den binnenlandschen molenaar en detailhandelaren in kleine hoeveelheden en ook agenten van buitenlandsche huizen gingen daartoe over, waarbij van de diensten der makelaars meestal wel gebruik werd gemaakt. De importeur, die zich bedreigd zag door deze concurrentie, trachtte zijn kosten te verminderen door direct te verkoopen zonder tusschenkomst van de makelaars en ging er zelfs vaak toe over zelf in het binnenland als detailverkooper op te treden.

Dat door deze veranderingen in den gewonen gang van zaken de concurrentie verscherpt werd en de verdiensten inkrompen is duidelijk. De den graanhandel vertegenwoordigende vereenigingen hebben eene commissie benoemd om middelen te beramen aan dien ongewenschten toestand een einde te maken, de z.g. saneeringscommissie. Deze is met plannen gekomen, doch steeds waren die onuitvoerbaar, omdat velen zich daardoor in hunne belangen gedeeltelijk benadeeld voelden. Tenslotte is eene regeling tot stand gekomen, welke een deel der bestaande bezwaren opheft.

Van hoogerhand is met medewerking der vereenigingen van graanhandelaren en der betreffende firma's door de Nederlandsche Graancentrale een lijst opgemaakt van hen, die mogen medewerken aan den aanvoer naar Nederland, dat zijn de exporteurs en de agenten van buitenlandsche huizen, en van hen, die zich bezighouden met den verkoop in Nederland, dat zijn dus de importeurs. Alleen met de importeurs sluit de Nederlandsche Graancentrale contracten af en alleen importeurs mogen granen inklaren.

Ieder moet dus op zijn eigen terrein blijven en het is den importeur verboden zelf direct zaken te doen met een exporteur in het buitenland zonder een agent van buitenlandsche huizen daarbij als tusschenpersoon te gebruiken. Op de importeurslijst zijn zoowel importeurs in de havenplaatsen als in het binnenland geplaatst. Daar zich echter den laatsten tijd hoe langer hoe meer het feit voordeed, dat binnenlandsche handelaren cif. kochten, dat is dus op eerste hands condities, in kleine hoeveelheden, is verder bepaald, dat de Nederlandsche Graancentrale over minimumhoeveelheden overeenkomsten aangaat. Deze bedragen in het algemeen voor mais, gerst en tarwe 250 ton, voor rogge 200 ton en voor haver 100 ton per contract. Voor bijzondere soorten, welke in den regel in kleinere hoeveelheden worden verhandeld, zijn de minimumhoeveelheden lager. Voor tarwe uit de Vereenigde Staten en Canada is het minimum 1000 quarters of 217.500 KG., omdat in den handel met Noord-Amerika altijd 1000 quarters of veelvoud daarvan worden verkocht.

De boven omschreven maatregelen hebben de instemming van den handel en hoewel zij eerst sedert kort in werking zijn getreden, is daarvan reeds een gunstige invloed te bemerken. Er is echter nog meer, waarvoor maatregelen gewenscht zijn, want niet voor alle bij den graanhandel betrokken personen brengen de nu vastgestelde maatregelen verbetering.

In de eerste plaats beklagen de makelaars zich over het veelvuldig voorkomen van het bewerken der detailhandelaren in het binnenland door den importeur, met uitschakeling van de makelaars. Dan voelen vele binnenlandsche detailhandelaren zich achteruitgezet door den importeur in het binnenland, die zelf mag inklaren en zijn goed aan de boeren verkoopt, terwijl de detailhandelaar, als hij geen erkende importeur is van een importeur moet koopen. Ook zijn er nog handelaren, die tegelijk importeur en makelaar zijn en daardoor boven anderen begunstigd worden. Het is de taak van de saneeringscommissie om aan al deze ongewenschte verhoudingen een einde te helpen maken door maatregelen te beramen, welke dan aan de Nederlandsche Graancentrale moeten worden voorgesteld. Er is dus nog veel te verrichten, vóórdat de graanhandel zal zijn geregeld en ieder zijn rechtmatig deel zal krijgen bij den invoer van granen in Nederland.

De Braziliaansche koffie-voorraden en de Braziliaansche koffie-politiek.

Volgens de in de laatste dagen ontvangen telegrammen bedroeg de voorraad koffie, teruggehouden in de binnenlandsche pakhuizen en de spoorwegstations van de Staten Sao Paulo en Minas Geraes op 31 October l.l. ca. 17.189.000 balen, waarvan ca. 6.000.000 balen eigendom waren van het Nationale Koffie-Departement en ca. 2.000.000 balen het door den Staat Sao Paulo aan bankiers verstrekte onderpand vormden. In de binnenlandsche pakhuizen van den Staat Rio waren op 31 October 65.000 balen aanwezig, zoodat de geheele binnenlandsche voorraad in

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	3/9 Dec. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	3/9 Dec. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe	5.888	1.468.123	1.412.482	—	23.685	8.060	1.491.808	1.420.542
Rogge	9.426	387.143	468.003	1.100	8.473	3.605	395.616	471.608
Boekweit	200	21.792	25.517	—	25	244	21.817	25.761
Mais	13.593	976.773	1.342.525	7.581	194.994	317.425	1.171.767	1.659.950
Gerst	3.743	488.583	456.727	400	48.781	33.989	537.364	490.716
Haver	200	120.563	187.184	—	3.808	4.437	124.371	191.621
Lijnzaad	1.331	181.502	276.575	465	206.510	365.886	388.012	642.461
Lijnkoek	3.810	137.104	86.038	—	200	50	137.304	86.088
Tarwemeel	667	18.239	23.034	—	5.654	13.016	23.893	36.050
Andere meelsoorten	1.381	49.987	42.923	—	8.197	12.825	58.184	55.748

Brazilië op dien datum bedroeg ca. 17.250.000 balen. Met inbegrip van den voorraad van 1.568.000 balen te Sao Paulo en van 2.930.000 balen in de verschillende Braziliaansche havens bestond op 31 October de geheele Braziliaansche koffievoorraad uit ca. 21.750.000 balen.

De vernietiging van een deel der overtollige voorraden is ook in de maand November krachtig voortgezet. In geheel Brazilië werden in die maand 1.067.000 balen vernietigd, waardoor de geheele hoeveelheid, die sedert het begin van 1931 aan de vernietiging is prijsgegeven, thans geklommen is tot niet minder dan 25.296.000 balen. De Federale Regeering van Brazilië hoopt nog steeds op deze wijze haar overtollige voorraden kwijt te raken en daardoor ten slotte betere prijzen voor haar planters in het leven te roepen. Bovendien verklaart zij van plan te zijn om alles te doen wat in haar macht ligt om de koffieplanters te steunen. Hiermede is reeds een begin gemaakt door uitvaardiging van een decreet, waarbij alle hypothecaire en andere vóór 30 Juni aangegane schulden van planters, die in staat van faillissement verkeerden, met 50 % zullen worden vermindert. De crediteuren zullen door de Regeering worden schadeloos gesteld met verhandelbare 6 % obligaties, aflosbaar in 30 jaar. Voor de uitgifte van obligaties tot een bedrag van 500.000 conto's voor dit doel is reeds door den Minister van Financiën toestemming verleend.

Rotterdam, 11 December 1933.

De Nederlandsche spoorwegen en de concurrentie.

Rectificatie. In het artikel onder bovenstaanden titel in het nummer van 29 Nov. jl. staat op pag. 922, tweede kolom, veertiende regel van onderen abusievelijk „verlaagd”. Dit moet zijn „verhoogd”.

De vooruitzichten van den landbouw in Engeland.

Rectificatie. In de Aanteekening onder bovenstaanden titel in het nummer van 29 Nov. jl. staat op pag. 930, tweede kolom, derde regel van boven, dat de richtprijs van binnenlandsche tarwe 45 pence per quarter bedraagt. Dit moet zijn 45 shilling.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Oct. 1933	Jan. Oct. 1933	Jan./Oct. 1932
Prod. Steenkolen in tonnen .	1057.880	10.507.035	10.487.582
Aantal normale werkdagen .	25 ¹⁾	253	245

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

	11.404 ²⁾	104.750	116.977
Netto-productie in tonnen..			
Aantal normale werkdagen	16	197	253

III. Zoutmijnen. (Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)³⁾

Afgeleverd:			
Geraff. zout	(ton)	} 31.513	} 50.524
Industriezout	(„)		
Afvalzout	(„)		
Aantal normale werkdagen	—	179	257

Aantal arbeiders.	Gezamenl. Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 Nov. 1933	{ 10.756 ⁴⁾ 22.403 ⁶⁾	74	—
1 Nov. 1932	{ 10.972 ⁴⁾ 24.433 ⁶⁾	88	203

¹⁾ Staatsmijnen Emma, Hendrik, Maurits; ²⁾ Staatsmijn Wilhelmina; ³⁾ Domaniale mijn; ⁴⁾ 8.308 ton ruwe kool. 3.096 ton bruinkoolbriketten. ⁵⁾ In verband met concurrentie-moeilijkheden mogen de productiecijfers niet meer worden gepubliceerd. ⁶⁾ Bovengronds. ⁷⁾ Incl. 2.048 arbeiders in de nevenbedrijven. ⁸⁾ Ondergronds. ⁹⁾ Incl. 2.069 arbeiders in de nevenbedrijven.

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. (Disc. Wissels. 2½ 19 Sept. '33)	Lissabon 5½ 11 Dec. '33
Bel. Binn. Eff. 3 19 Sept. '33	Londen 2 30 Juni '32
(Vrsch. in R.C. 3 19 Sept. '33)	Madrid 6 26 Oct. '32
Athene 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B. 2 19 Oct. '33
Batavia 4½ 16 Aug. '33	Oslo 3½ 22 Mei '33
Belgrado 7½ 20 Juli '31	Parijs 2½ 9 Oct. '31
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3½ 25 Jan. '33
Boekarest 6 5 Apr. '33	Pretoria 3½ 15 Mei '33
Brussel 3½ 13 Jan. '32	Rome 3 11 Dec. '33
Budapest 4½ 17 Oct. '32	Stockholm .. 2½ 1 Dec. '33
Calcutta 3½ 16 Feb. '33	Tokio 3.65 2 Juli '33
Dantzig 3 6 Mei '33	Weenen 5 23 Mrt. '33
Helsingfors 5 4 Sept. '33	Warschau... 5 26 Oct. '33
Kopenhagen 2½ 1 Dec. '33	Zwits. Nat. Bk. 2 22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1933				1932	1931	1914
	9 Dec.	4/9 Dec.	27 Nov./ 2 Dec.	20/25 Nov.	5/10 Dec.	7/12 Dec.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	3/8-1/2	3/8-1/2	3/8-1/2	3/8-1/2	1/4-1/2	3/16-11/16	3/8-3/16
Prolong.	1	1	1	1	1	1	2/4-3/4
Londen Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/4-1	2/2-5	13/4-2
Partic. disc.	1/8	1/16-1/8	1/16-1/8	1/16-1/8	3/4-1	5/4-6	4/4-3/4
Berlijn Daggeld...	4 1/4-5 1/8	4 1/4-5 1/2	4 5/8-6	4 1/8-5 1/4	4 1/8-5 1/8	7-10	—
Maandgeld	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-5 1/2	6-11	—
Part. disc.	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	7-8	2 1/8-1/2
Warenw...	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/4	7-8	—
New York Daggeld 1)	1	3/4-1	3/4	3/4	1-1/4	2 1/2-3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	7/8	3/4-7/8	5/8-7/8	5/8-3/4	1/2-5/8	3/8	—

¹⁾ Koers van 8 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia *)
5 Dec. 1933	1.60 1/4	8.17 1/2	59.26	9.72 1/2	34.55	100 3/8
6 „ 1933	1.57	8.09	59.25	9.73 1/2	34.56 1/2	100 3/8
7 „ 1933	1.59	8.12	59.25	9.73 1/2	34.55 1/2	100 3/8
8 „ 1933	1.58 3/8	8.09 3/4	59.32	9.73 1/2	34.55 1/2	100 3/8
9 „ 1933	1.58	8.13 1/4	59.32	9.73 1/2	34.56	100 3/8
11 „ 1933	1.57 1/16	8.09 1/2	59.31	9.74	34.57	100 3/8
Laagste d.w ¹⁾	1.56	8.07	59.22 1/2	9.72	34.52 1/2	100
Hoogste d.w ¹⁾	1.61	8.21	59.35	9.74 1/2	34.60	100 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1070	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest *)	Milaan **)	Madrid **)
5 Dec. 1933	48.14	—	7.38	1.48	13.09 1/2	20.30
6 „ 1933	48.14 1/2	—	7.38	1.48	13.09	20.31
7 „ 1933	48.14	—	7.38	1.49	13.10	20.32 1/2
8 „ 1933	48.16	—	7.38	1.48	13.09 1/2	20.31
9 „ 1933	48.14	—	7.38	1.48	—	—
11 „ 1933	48.12	—	7.37 1/2	1.48	13.10	20.28 1/2
Laagste d.w ¹⁾	48.07 1/2	—	7.35	1.45	13.05	20.20
Hoogste d.w ¹⁾	48.17 1/2	28.—	7.40	1.52 1/2	13.15	20.45
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors *)	Buenos Aires *)	Montreal *)
5 Dec. 1933	42.20	36.55	41.10	3.60	55	1.62 1/2
6 „ 1933	41.75	36.15	40.65	3.55	55	1.60
7 „ 1933	41.90	36.30	40.85	3.57 1/2	55	1.61
8 „ 1933	41.75	36.20	40.70	3.57 1/2	55	1.61
9 „ 1933	41.95	36.35	40.85	3.60	55	1.60 1/2
11 „ 1933	41.75	36.20	40.70	3.57 1/2	43	1.60
Laagste d.w ¹⁾	41.35	35.80	40.30	3.50	43	1.57 1/2
Hoogste d.w ¹⁾	42.40	36.75	41.35	3.65	55	1.65
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

^{*)} Notering te Amsterdam. ^{**)} Not. te Rotterdam. ¹⁾ Part. opgave. - In 't iste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
5 Dec. 1933	5,17 1/2	6,18 3/4	37,80	63,65
6 „ 1933	5,11 1/4	6,15	37,45	63,10
7 „ 1933	5,12	6,13	37,30	62,95
8 „ 1933	5,15 1/4	6,15 1/2	37,55	63,40
9 „ 1933	5,17 3/8	6,17 1/2	37,65	63,50
11 „ 1933	5,09	6,10 1/2	37,35	62,94
12 Dec. 1932	3,26 1/4	3,90 3/8	23,79	40,17 1/2
Muntpariteit..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/2	40 3/16

Main table with columns: ZUIVEL EN EIERN, METALEN, BOTER p.K.G., KAAS Edammer, EIERN Gem. not., KOPER Standaard, LOOD Locoprijzen, TIN Locoprijzen, IJZER Cleveland Foundry, GIETRIJ-IJZER (Lux III) p., ZINK Locoprijzen, GOUD cash, ZILVER cash. Rows include dates from 1925 to 1933 and various months.

1) 26 Sept. 1239 79 K.G. La Plata. 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche America; No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei-19 Sept. 1932 No. 3 Canada. Van 19 Sept. 1932 tot 24 Juli 1933 62/63

Table with columns: BOUWMATERIALEN, KOLONIALE PRODUCTEN, VURENHOUT basis 7" f.o.b., STEENEN, CACAO G.F. Accra, COPRA Ned.-Ind., KOFFIE Robusta, RUBBER, SUIKER Witte kristal-suiker loco, THEE Af. N.-I. thee, INDEXIJFER, Grondstoffen, Koloniale producten. Rows include dates from 1925 to 1933.

J.B. Alle Pondnooteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnooteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

Economisch-Statistische Berichten

BIJVOEGSEL
BETREFFENDE DE KATOENINDUSTRIE

WOENSDAG 13 DECEMBER 1933

UNIFORME VERKOOPSVOORWAARDEN
OP RATIONEEL EN GRONDSLAG VOOR DE
NEDERLANDSCHE KATOENINDUSTRIE

DOOR

PROF. DR. J. WISSELINK

UNIFORME VERKOOPSVOORWAARDEN OP RATIONEELLEN GRONDSLAG VOOR DE NEDERLANDSCHE KATOENINDUSTRIE

DOOR

Prof. Dr. J. WISSELINK

(Inleidend rationalisatie-rapport Economisch-Instituut voor de Textiel-Industrie.)

Het rapport, dat den bovenstaanden titel draagt werd, in Maart 1932 als inleidend rationalisatie-rapport ingediend door Prof. Dr. J. Wisselink bij den Raad van Beheer van het Economisch Instituut voor de Textiel-Industrie, en heeft nadien als basis gediend voor alle tot dusverre aangewende pogingen om in de Nederlandsche katoenindustrie en het daarmee bedrijfseconomisch en commercieel verwante deel der textielnijverheid (vnl. linnen en halflinnen) tot samenwerking te komen. Ten deele heeft het ook als basis gediend voor, met de bovengenoemde pogingen evenwijdig loopende, stappen in de wolindustrie. Nadere plannen werden uitgewerkt met dit rapport als basis.

De pogingen om tot samenwerking te geraken, welke pogingen zich allereerst hebben gericht op een rationalisatie der verkoopsvoorwaarden, hebben plaats gevonden onder leiding van twee lichamen, nl. van het Economisch Instituut voor de Textiel-Industrie en de R.K. Vereniging van Werkgevers in de Textiel-Nijverheid, welke in nauw verband hebben samengewerkt.

Het heeft aanvankelijk geenszins in de bedoeling gelegen om dit rapport, dat door den samensteller uitsluitend bedoeld was als inleiding tot besprekingen binnen den betreffenden bedrijfstak, te publiceeren. Het rapport is echter reeds in April 1932 in vrij ruimen kring en kortelings in zeer ruimen kring verspreid en alhoewel als vertrouwelijk bedoeld, wordt het in verband met recente persberichten omtrent concentratie in de textiel-nijverheid genoemd. Verder hebben blijkbaar mededeelingen omtrent gedeelten van dit rapport een deel der pers bereikt, zoodat het gevaar ontstaat dat de betreffende vraagstukken onvolledig en uit hun verband gerukt, beschouwd worden. In verband met deze omstandigheden heeft men het beter geacht het geheele rapport nu maar te publiceeren, zij het, mede om plaatsruimte en overzichtelijkheid, in ietwat verkorten vorm.

Hoewel de feiten waar het rapport hoofdzakelijk over loopt nog dezelfde zijn als in Maart 1932, gelieve men bij het beoordeelen van details wel in aanmerking te willen nemen, dat het rapport bijna 2 jaren oud is en de samensteller daardoor over verschillende, den lezer nu wel bekende gegevens, niet beschikte. Onze vraag of hierdoor iets aan de hoofdconclusies veranderd was, werd door Prof. Wisselink ontkennend beantwoord: deze waren nog geheel dezelfde als in Maart 1932.

Wij laten nu hieronder het betreffend rapport volgen.
Redactie.

*Inleiding. Overzicht basis-positie der industrie.
De scherpe onderlinge concurrentie op de
binnenlandsche markt.*

Dat de toestand in de Nederlandsche katoenindustrie en de vooruitzichten allengs slechter geworden zijn en in den loop van het laatste halfjaar zelfs zeer slecht, is ieder bekend. Als deze omstandigheden dan ook hier gememoreerd worden, dan is dit alleen ten einde eenige maatregelen voor te stellen, die, bij aller medewerking, niet slechts een merkbare oogenblikkelijke verbetering zouden kunnen geven, doch die ook voor de toekomst de productie en de distributie op een rationeeler en daardoor goedkoopere basis zouden kunnen brengen.

Het is uiteraard niet de bedoeling en bovendien

overbodig, om in dit betoog, dat slechts een inleiding is tot eenige voorstellen, nog eens weer een volledige analyse te geven van deze positie der Nederlandsche katoenindustrie.¹⁾ In de brochure: „De vestiging eener katoenindustrie in Nederlandsch-Indië” (o.a. blz. 8—10) is deze situatie in hoofdtrekken geschetst, terwijl andere bijzonderheden te vinden zijn in een artikel in de „Econ.-Stat. Berichten” (o.a. blz. 1079) d.d. 16 December 1931: „De toestand der Nederlandsche katoenindustrie”. Voor ons doel, is daar slechts weinig aan toe te voegen.

De groote moeilijkheden liggen natuurlijk op exportgebied; dat dientengevolge het exporteerend contingent onzer nijverheid zich ook, of in veel sterkere mate dan vroeger, op de binnenlandsche markt toelegt, is bekend, evenals het feit, dat de ook in normale tijden reeds scherpe concurrentie op dit terrein tot een uiterste intensiteit wordt opgedreven¹⁾. Een globale berekening in de Econ.-Stat. Ber. (16 Dec. 1931) deed zien, hoe slechts op zijn hoogst 60 à 65 pCt. der industrie op de binnenlandsche markt afzet zal kunnen vinden.

In de laatste maanden is echter de toestand op de binnenlandsche markt nog weer verergerd. Ten eerste zijn er de reeds eerder uiteengezette gevolgen van de daling van het Pond Sterling en het Engelsche offensief, waarbij nog gekomen is het loslaten van den gouden standaard in Japan, wat onze exportfabrieken wederom meer naar de binnenlandsche markt dringt. Ten tweede neemt de vraag in het binnenland, die tot kortgeleden (den economischen toestand in aanmerking nemend) niet onbevredigend was, allengs merkbaar af, tengevolge van de nu snel verminderende koopkracht van groote groepen consumenten.

Aan deze sterk verminderde koopkracht is voor het oogenblik niet veel te doen — meestal is midden in een crisis zelfs met abnormaal lage prijzen, ver onder de productiekosten, de verkoop niet te forceeren voorbij een bepaald punt. Dit moet natuurlijk geen reden zijn, om niet met alle macht te streven naar kostprijsverlaging, zoowel door een nog verdere doorvoering der rationalisatie in de bedrijven en ook door collectieve rationalisatie-maatregelen, als door onvermiddelijke verdere loonsverlaging. Nog afgezien van de buitenlandsche concurrentie is deze kostprijsverlaging noodzakelijk, om straks met de over het geheel verlaagde inkomens een gelijken afzet als vroeger te vinden voor de textielgoederen.

De buitenlandsche concurrentie, voornamelijk voelbaar op de exportmarkten, doch ook in vele artikelen in het binnenland, is een factor, waarvoor hetzelfde geldt, als wat zóoeven werd aangevoerd voor de aanpassing aan de verminderde koopkracht: men moet natuurlijk in de eerste plaats werkzaam blijven inzake kostprijsverlaging. Voor de afzonderlijke onder-

¹⁾ J. Wisselink: „De vestiging eener katoenindustrie in Ned.-Indië.” (Rotterdam 1931).

nemingen is noodig een verdere uiterste rationalisatie, terwijl ook niet-onbelangrijke verdere loonsverlagingen onvermijdelijk zijn. Ook moet o.i. overwogen worden, in hoeverre, of gezamenlijke rationalisatiemaatregelen voor de geheele industrie of groepen van ondernemingen mogelijk zijn; dit laatste zoowel wat de productie als den handel betreft. Een belangrijk onmiddellijk effect is hiervan echter momenteel waarschijnlijk niet te verwachten.

Anders is het met de concurrentie van de Nederlandsche ondernemingen onderling. Wij onderschatten de buitenlandsche mededinging zeker niet, vooral niet op den duur, doch mogen gerust zeggen, dat *momenteel* de ten top gevoerde concurrentie der inheemsche fabrieken onderling veel grootere verliezen berokkent — verliezen, die voor een groot deel vermeden kunnen worden en uit een oogpunt van zelfbehoud onzer nijverheid o.i. ook vermeden moeten worden.

*Waarom concentratie hoog noodig wordt.
De moeilijkheden. Eerste stap uniforme,
rationeële verkoopsvoorwaarden.*

Het is niet de bedoeling om hier critiek uit te oefenen op het feit, dat de Nederlandsche katoenindustrie tot dusverre te veel vastgehouden heeft aan het beginsel der onbepaalde vrije concurrentie. Integendeel, men kan zeggen, dat dit principe tot voor ca. 5 jaren over het geheel goede resultaten heeft opgeleverd en dat de voordeelen zeker tegen de nadeelen opgewogen hebben. Met name heeft onze nijverheid daardoor op exportgebied veel nieuwe wegen gevonden en de soepelheid en het aanpassingsvermogen heeft ertoe geleid, dat men op die wegen ook vorderingen heeft kunnen maken. Wij hebben zelf onlangs¹⁾ bij een bespreking van concentratiemogelijkheden er nog op gewezen, dat men ook nu er steeds op moet blijven letten, dat die soepelheid en vooral het aanpassingsvermogen niet worden aangetast.

De toestand verergert echter zoodanig, dat, indien dit eenigen tijd voortduurt, het bestaan der geheele industrie *in zijn tegenwoordigen vorm* ermede gemeoid kan zijn. Er blijft daarom o.i. geen keuze meer over en het is zelfs voor de financiëel meest krachtige ondernemingen niet meer dan voorzichtig beleid, om niet langer onnoodig gelden te besteden aan een zeer wel te vermijden strijd, waar men bij een lang aanhouden van dezen toestand deze gelden wellicht uitermate noodig kan hebben voor andere doeleinden. Iemand, die dit gevaar onderschat, zouden wij de vraag willen stellen of hij weet, hoe lang de tegenwoordige toestand en in de eerste plaats de crisis duren zal, welke complicaties zich nog verder voor kunnen doen²⁾ en wat de gevolgen nog wel kunnen zijn.

De Nederlandsche katoenindustrie wachten straks nog, ongeacht de crisis, een zware strijd en buitengewoon groote uitgaven uit hoofde van de structuurveranderingen. Hetzij men bij de toch al kleiner wordende exportmogelijkheden, een nieuw artikel (b.v. halfwol) ter hand neemt, en wellicht lang onder productie-deviatie moet werken, hetzij, dat men zich voor het betreden van andere wegen nieuw moet oitilleeren, met dit alles zijn groote bedragen gemeoid. Vanzelf komen daar nog bij de uitgaven inhaerent aan de noodige verdere bedrijfs-interne rationalisatie, welke eveneens niet gering zijn.

Als wij concentratie bepleiten (de voordeelen hiervan werden door ons in meer concreten vorm reeds in Juli 1929 uiteengezet in de speciale katoennummers der N.R.C.³⁾), dan zijn wij geenszins blind voor de moeilijkheden, die daarbij hier te lande te over-

winnen zijn. Hoe krachtiger een industrie is, hoe beter de ondernemingen georganiseerd zijn, des te minder is men in het algemeen geneigd, om ook maar iets van de absolute zelfstandigheid prijs te geven. Wij kunnen ons voorstellen, dat eenige ondernemingen, b.v. vooralsnog niet geneigd zijn, om deel te nemen aan maatregelen, die een later geheel herwinnen der zelfstandigheid moeilijker zouden maken: zooals b.v. met het scheppen van één centrale verkoopsorganisatie voor een bepaalde exportmarkt, voor de binnenlandsche markt of voor bepaalde artikelen het geval zou zijn. Hoewel wij vreezen, dat verschillende van zulke maatregelen, waar men nu nog tegen opziet, toch op den duur genomen zullen moeten worden⁴⁾, wordt met de momenteel nog als zoodanig gevoelde bezwaren wel degelijk rekening gehouden: en de maatregelen, die voorgesteld worden, zijn dan ook maar een zéér bescheiden stap. Een stap, die geenszins een binden aan een bepaalde toekomstige gedragslijn beteekent en die bovendien, desgewenscht, een slechts tijdelijk karakter kan hebben.

Als is de maatregel niet ingrijpend, dit wil niet zeggen, dat zij niet van veel gewicht is en financiëel geen belangrijke resultaten op zou leveren. Het betreft hier nl. als eerste stap een overeenkomst of conventie voor de binnenlandsche markt ter invoering van uniforme verkoopsvoorwaarden op rationeële basis.

*Ongewenschte toestanden op de binnenlandsche markt.
Rationeële productie en distributie nu meer noodig
dan ooit. Lagere verkoopprijzen niet alleen doelloos,
doch irrationeël.*

Ongeacht de crisis, zijn op de binnenlandsche markt allengs zeer ongewenschte toestanden ontstaan; ongewenscht in de eerste plaats voor de industrie, doch ook voor den bonafiden vakkundigen grossier en winkelier en voor de groote detaillisten, alsmede voor de ondernemingen met serie-winkels.

Men behoeft eigenlijk niet eens op den grooten druk op de binnenlandsche markt en op de, nu snel, verminderde koopkracht te wijzen, om een zoo rationeël mogelijke productie en distributie van textielgoederen te bepleiten. Het is altijd een eisch voor den geheelen bedrijfstak, dat de kosten van beide zoo laag mogelijk zijn, doch met een afnemering van de middelen, die de consument aan kleding en andere textielwaren besteden kan, wordt dit een levens-eisch. De consumptie van textielwaren moge in ons klimaat voor een deel vrij inelastisch zijn, voor een groot contingent is dit beslist niet het geval. Juist het verbruik van weefsels, waarop onze nijverheid zich meer gaat toelagen, nl. de wat betere artikelen van een fancy-type, is vrij elastisch. Wil men nu op den duur eenzelfde deel van het bestede inkomen der koopers tot zich trekken, de „surplus“-koopkracht (die anders vnl. besteedt wordt aan luxe en semi-luxe artikelen), dan is het zaak, dat men den koper zoo goed mogelijk, en (den aard van het artikel in aanmerking nemend) tevens zoo goedkoop mogelijk bedient.

Van de zijde der industrie moet echter o.i. een behoud of een vergrooting van den omzet niet verder in de richting van lage verkoopprijzen gezocht worden. De verkoopprijzen der fabrieken zijn voor de meeste weefsels, in verhouding tot de productie-kosten in het algemeen reeds veel te laag. Dit is niet alleen aan ieder industrieel bekend, doch voor ettelijke courante weefsels zelfs onmiddellijk te berekenen: in vele gevallen komen de prijzen niet boven de directe kosten uit, in sommige gevallen blijven zij zelfs dáár nog onder. Met recht kan men van een moordend prijspeil spreken. Hoewel men alleen na

¹⁾ „De vestiging eener katoenindustrie in Ned.-Indië. (Tubantia d.d. 4 Sept. en 17 Oct. 1931).

²⁾ Zooals de val van het Pond, Yen, invoerverboden, enz.

³⁾ Katoennummers N.R.Ct., 2 en 3 Juli 1929, „De concentratie in de Engelsche katoenindustrie“.

⁴⁾ Men moet wel beseffen, dat men onderwijl gevaar loopt met vele op den duur toch niet te vermijden maatregelen te laat te komen; zulks ook tot schade van de, gelukkig nog ver in de meerderheid zijnde, goede afnemers en buitenlandsche concurrenten ten zegen!

een uitvoerig onderzoek een geheel-gefundeerde conclusie zou kunnen trekken, ontkomt men op grond van waarnemingen en partieele onderzoekingen niet aan den indruk, dat deze ultra-lage verkoopprijzen voor het grootste deel slechts gediend hebben, om de marges van den detailhandel te vergrooten of op peil te houden. Al ziet men (Maart 1932) hier en daar in een étalage wel eens een werkelijk laaggeprijsd weefsel, over het geheel zijn de winkel-prijzen niet in evenredigheid gedaald en deze zware offers van de industrie dragen maar zeer weinig bij tot de vergroting van den afzet.

Het is eveneens voldoende bekend, dat een dergelijk voor de industrie detrimentaal prijspeil eigenlijk alleen is kunnen ontstaan door de uitermate scherpe concurrentie der binnenlandsche fabrieken onderling. De afnemers hebben hierbij niet het minste belang en een groot contingent onder hen is er zelfs volstrekt niet op gesteld. Er zijn nu drie redenen, waarom o.i. het oogenblik gekomen is, om met deze prijsconcessies beslist niet verder te gaan:

1. De ervaring leert, dat men gedurende een economische depressie zelfs met ultra-lage prijzen den afzet toch niet forceeren kan boven een bepaald punt; een punt, dat ons voorhands wel bereikt schijnt.

2. Het is economisch gemotiveerd, dat de marges in de industrie stijgen en de marges in de distributie naar verhouding wat dalen. Verdere prijsverlagingen door de industrie helpen niets om dit te bereiken; het tegendeel is eerder waar. Nu is het een feit, dat de detaillist over het algemeen alleen zijn prijzen verlaagt, indien hij merkt, dat zijn omzet daalt (gedeeltelijke „koopersstaking”). Wij zijn nu (door de vermindering van de koopkracht) op een dergelijk punt gekomen: de winkelier is tóch gedwongen met zijn prijzen naar beneden te gaan. Wil de industrie iets van haar marge hernemen, dan is het daarvoor dus nu een geschikt moment.

3. Als derde punt zouden wij willen aanvoeren, dat het tóch onmogelijk is op den duur deze ultra-lage verkoopprijzen te handhaven, waar dit eenvoudig met een economische zelfmoord van vrijwel de geheele nijverheid gelijkstaat. Grijpt men nu in, vóórdat de verdere loonsverlagingen en verdere rationalisatie hun invloed op de productiekosten hebben doen gevoelen, dan bestaat althans de mogelijkheid, dat de industrie de vruchten hiervan zelf plukt; anders zullen zij grootendeels slechts aan den kleinhandel ten goede komen. De ultra-lage noteeringen der fabrieken kunnen misschien reeds tot gevolg gehad hebben, dat, niettegenstaande de te hooge distributiekosten, voor sommige artikelen de winkelprijs toch al op een zoodanig laag niveau gekomen is, dat hij daarop straks niet te handhaven zal zijn. Hetzelfde als onder 3. opgemerkt omtrent de verdere reële daling der productiekosten, geldt ook hier. Men kan voor deze gevallen de daling der productiekosten gebruiken om den winkelprijs straks niet te doen stijgen. Het is veel gemakkelijker, ook voor den winkelier, om een prijs niet abnormaal ver te laten zakken dan om dezen later weer te moeten verhoogen.

Men ziet, dat alles pleit tegen verdere prijsconcessies: integendeel zou er in vele gevallen alle reden zijn, om, indien maar even mogelijk (en bij samenwerking is dit mogelijk!), de verkoopprijzen iets te verhoogen.

Eenige rationalisatie-maatregelen, productie en distributie ten goede komend. Funeste gevolgen baisse-clausule.

Hebben dus verdere prijsconcessies absoluut geen zin, des te meer reden is er, om alle aandacht te schenken aan eenige gemakkelijk te bereiken rationalisatie-maatregelen (in ruimeren zin) voor de productie en distributie.

Door de scherpe onderlinge concurrentie der ka-

toenfabrieken, is men den afnemers steeds grootere concessies gaan doen, wat de verkoopvoorwaarden betreft. De gevolgen zijn nu allengs geworden, dat:

1. op de toch al zwaar belaste industrie een risico wordt afgewenteld, wat essentieel tot dat der afnemers behoort (baisse-clausule of daarmede equivalent concessies);

2. de industrie noodgedwongen veel kleine orders moet accepteren met veel te klein kwantum van éénzelfde technische specificatie (b.v. per patroon), wat voor het meest-gangbare bedrijfstype hier te lande de productie noodeloos duurder maakt. (Gevolg van niet vasthouden aan minimum-kwantums en het verlenen van bedrijfs-economisch niet-gemotiveerde kortingen of premies);

3. zelfs met een baisse-clausule de orders niet op tijd ingedeeld worden. Dit veroorzaakt een zgn. stoots-gewijze productie, terwijl een rationeele en goedkoopere productie juist om een zoo regelmatig mogelijke belasting van het bedrijf vraagt;

4. deze versnipperde en bovendien nog onregelmatig loopende productie ook groote hinderpalen op zal leveren voor de zoo noodige verdere bedrijfs-interne rationalisatie;

5. als secundair gevolg van 1. en 2.: een minder rationeele distributie (detailhandel), welke op den duur den afzet van textielgoederen moet schaden.

Het is een bekend feit, dat, indien een ongewenschte toestand maar zeer geleidelijk ontstaat, de bij dien toestand betrokkenen deze minder wenschelijke situatie, langzamerhand als de normale gaan beschouwen. Men krijgt daardoor de neiging, om zich erin te gaan schikken en ook die dingen als onvermijdelijk te gaan zien, welke wel degelijk geheel of voor een groot deel te vermijden zouden zijn. Wellicht ligt ook hierin de verklaring van het verwonderlijke feit, dat de Nederlandsche katoenindustrie het na den oorlog zoover heeft laten komen, dat een koopcontract niet langer een tweezijdige, doch practisch slechts een eenzijdige verbintenis is. De zgn. baisse-clausule (of het geregeld verlenen van concessies aan den koper, die practisch op hetzelfde neerkomen), maakt, dat een afnemer zelfs bij een zeer onvaste markt eigenlijk kan bestellen wat hij wil, zonder eenig risico. Daalt de markt, zoo krijgt hij de goederen toch voor lagere prijs geleverd, en stijgt zij, welnu de winst is voor hem. Werkte een clause nu nog maar naar twee zijden (dus ongeveer als een koop of fixeringsbasis), dan kon de producent zich althans nog dekken voor dat deel van het prijsverschil, dat rechtstreeks verband houdt met den katoenprijs; zulks door hedging op de termijnmarkt¹⁾. Doch met uitsluitend een baisse-werking, kan de clause niet anders dan nadeelig werken voor den individueelen fabrikant, voor de gezamenlijke nijverheid, en zooals zal blijken, ook nadeelig voor den manufacturerenhandel als geheel, en voor den bonafiden vakkundigen grossier en winkelier in het bijzonder.

De nadeelen voor de industrie behoeven wel niet nader aangeduid te worden: naast het eigen risico (wat in deze tijden toch werkelijk groot genoeg is!), laat de nijverheid ook nog op zich afwentelen het grootste deel van het risico van den detailhandel. En bleef het nog maar bij het normale risico van den detailhandel (d.w.z. het risico bij voorzichtig inkoop door den afnemer), doch dat doet het niet. Integendeel: een systeem, waarbij men door veel te koopen, slechts voordeel kan behalen, brengt op den duur vrijwel ieder afnemer tot het inkoop van te groote quantums, althans tot het doen van zeer ruime inkoop; want van dit alles draagt door de baisse-clausule de fabrikant toch het risico.

¹⁾ Zelfs een dergelijk koopcontract heeft vele bezwaren, omdat practisch alleen een spinner-wever, of een spinner-wever-finisher de marge der productiekosten vast kan leggen.

Baisse-clausule en dure distributie. Bevordert teveel aan winkels en daling vakpeil.

Beschouwt men de andere nadeelen, dan blijken deze niet minder groot te zijn. Het is met het oog op de verminderde koopkracht een noodzakelijkheid, om den binnenlandschen afzet van textielgoederen zoo veel mogelijk op peil te houden en een absolute voorwaarde daartoe is, dat ook de distributiekosten zoo laag mogelijk zijn. Er wordt echter sterk geklaagd over een te dure distributie. Een te zware bezetting van den detailhandel (teveel distributiepunten, en te groote lichamen voor het rayon, dat zij bedienen) en ook vaak een te geringe vakkennis van den winkelier moeten als een der eerste oorzaken aangemerkt worden: dit is een klacht, die men ook wel hoort uit den mond der detaillisten zelf.

Om nu met de te zware bezetting te beginnen, de baisse-clausule is naast de lange credieten en ongemotiveerde kortingen het beste middel om het aantal distributiepunten uit te breiden. Men krijgt hierdoor meer winkeliers en wel vaak juist een element, dat de bonafide, vakkundige detaillisten slechts noode een plaats in hun midden zien innemen. Als wij straks zeiden gebrek aan vakkennis, dan bedoelden wij niet alleen de technische kennis van de producten, doch (en dit is minstens even belangrijk), commerciëel begrip en met name begrip van den mogelijken omzet: een winkelier moet de consumptie van zijn rayon kunnen ramen, zoodat hij teveel of te weinig koopen zoo veel mogelijk vermijdt. Dit is een der belangrijkste factoren, die een vakkundig detaillist vóór heeft boven een niet-vakman of een slecht vakman. Doch de baisse-clausule werkt in deze als een waar foolproofing-apparaat: hij kan practisch niet teveel koopen, want de fabrikant behoedt hem wel voor de eventuele kwade gevolgen. En dus koopt hij ook teveel.

Het zal wel zonder meer duidelijk zijn, dat hier tevens een der oorzaken ligt van het „overgroeien” van detailzaken van hun natuurlijke afzetrayon. Een detaillist gaat eerder nieuwe en geheel andere artikelen opnemen, wanneer het marktrisico practisch door een ander gedragen wordt. Vele rayons hebben een bepaalde, weinig elastische vraag: wat de betreffende winkel aan nieuwe artikelen verkoopt, wordt vaak minder verkocht aan andere. In bepaalde detailzaken, vooral als zij zich specialiseeren op fancy-artikelen, is deze verschuiving een normaal verschijnsel, waar men op rekent. In andere zaken is dit echter niet het geval, en vooral de winkelier met niet al te veel commerciële vakkennis, zal doorgaan met ook in de tot dusverre gevoerde artikelen de gewone kwantums te bestellen. Immers, dank zij de baisse-clausule (of een verkooppolitiek, die dezelfde resultaten geeft) loopt hij op de groote voorraden practisch geen marktrisico en het lange en ruime crediet, dat hij van den fabrikant geniet, helpt hem in zijn expansie. Vanzelf ontstaat de tendens, dat hij, grooter verscheidenheid van goederen voerend en grooter kwantums hanteerend, ook zijn magazijn, zijn personeel, zijn kantoor, kortom zijn geheele zaak gaat uitbreiden.

Vroeger waren de gevolgen van lichtvaardig, (om niet te zeggen roekeloos) inkoop het beste middel om een bedrijfstak te zuiveren van niet — of onvolledig — vakkundigen; doch dit middel ontbreekt nu. Het is natuurlijk overdreven om te zeggen (zooals men in den betreffenden bedrijfstak wel hoort), dat tegenwoordig iedereen winkelier in manufacturen kan worden. Doch dat het, dank zij de omschreven wantoestanden, veel gemakkelijker is dan vroeger staat vast. Vast staat ook, dat mede hierdoor het aantal winkels veel te groot wordt en dat het vakpeil noodzakelijk moet dalen. Als gevolg van dit alles wordt ook de distributie noodeloos duur, iets wat nu (bij de dalende koopkracht) vóór alles vermeden moet worden. Dat de bonafide winkelier, de man met vakkennis en met behoorlijke opvattingen, óók met leedwezen deze verworping ziet, spreekt vanzelf. Vanzelf

spreekt natuurlijk ook, dat door het tornen aan het begrip „koop” eigenlijk de handelsmoraal van den geheelen bedrijfstak omlaag gehaald wordt en dat men de deur wijd open zet voor verdere misbruiken.

Ook credieten, prijs-differentieeringen, kortingen, omzet-premies vragen om een regeling.

Is de baisse-clausule een der eerste dingen, die bij het vormen door de industrie van een verkoopvoorwaarden-conventie zou moeten verdwijnen, ook credieten, kortingen, bonussen, omzetpremies vragen zeer om een regeling op een rationeele basis. Tegen kortingen, bonussen, en omzetpremies is opzichzelf niets aan te voeren, mits zij inderdaad een logische basis hebben en niet weer een extra prijsconcessie beduiden.

Dat het niet wenschelijk is, dat credieten te lang loopen, spreekt vanzelf. Een korting voor een vroegere betaling, waardoor een industrieel het toch al groote credietrisico beperkt, en voor zichzelf misschien debetrente spaart, heeft natuurlijk zin, doch alleen zoolang ze niet grooter wordt dan overeenkomt met de voordeelen, die de leverancier door die vroegere betaling geniet.

Een groote afnemer, die inderdaad groote orders geeft, zoodat inkoop van grondstoffen b.v. voordeliger kan geschieden, heeft in het algemeen recht op een lagere prijsnotering. Niet alleen is dit economisch juist, doch het is voor de industrie zelf een wijze politiek, ze hem ook te geven. Het is een belang voor den geheelen bedrijfstak en bovendien een sociaal belang, dat men den afnemer dringt in de richting, die verlaging der productiekosten medebrenkt.

Is deze order bovendien van een zoodanige samenstelling¹⁾ en de afname zoodanig ingedeeld, dat zij in het bedrijf een rationeele productie bevordert, dan is het zeker uit een bedrijfs-economisch oogpunt zaak, om hiervoor weer een prijsvoordeel toe te staan.

In de practijk echter wordt tusschen beide kortingen en derzelver basis slechts bij uitzondering onderscheid gemaakt. Gaat men globaal de tegenwoordig toegestane kortingen na (of het verschil in notering bij kwantums), dan zijn deze zoo groot, dat zij alleen gemotiveerd zouden zijn, zoo de order aan beide eischen voldeed, wat bijna nooit het geval is. Wij nemen hierbij nog aan, dat, al is de korting ook te groot voor het afgesproken kwantum of samenstelling, aan deze beide redelijke eischen althans voldaan wordt. Erger is, dat ook vaak nog weer op dit gebied nieuwe concessies plaats vinden — zulks uit vrees (of vermeende vrees), dat een concurrent dit ook doet of zal doen. Terwijl b.v. de met de korting overeenkomende omzet niet gehaald wordt, een besteld kwantum onder de kortingnorm blijft of in plaats van een voor massaproductie geschikte order per slot van rekening een echte „versnipperde” order binnenkomt. de in uitzicht gestelde premie wordt tóch verleend. Men bevordert zoodoende een irrationeele en dus duurder productie, men handicapt bovendien een concentieuse afnemer ten opzichte van minder scrupuleuze elementen en raakt per slot van rekening met den geheelen bedrijfstak hoe langer hoe meer achterop.

Tegenover de nadeelen der felle concurrentie practisch geen enkel voordeel. Wat de baisse-clausule reeds heeft gekost.

Een toestand als hierboven omschreven, kan alleen ontstaan bij een zeer felle concurrentie der producenten. In de binnenlandsche consumptie van katoenen goederen wordt voor plm. 75 pCt. voorzien door de Nederlandsche fabrieken zelf; misschien kan dit percentage nog iets worden opgevoerd, doch waar de import hoofdzakelijk bestaat uit producten, waarop de eigen industrie minder is ingericht, alsook de zulke, welke men uit selectiviteitsoogpunt toch uit

¹⁾ Kwantums per eenzelfde technische specificatie, d.w.z. b.v. samenstelling van het weefsel, patroon en finish.

het buitenland wil blijven betrekken, moet men waarschijnlijk *voorloopig* niet rekenen op een stijging van meer dan 10 pCt. van het totaal¹⁾. Zou reeds deze positie erop wijzen, dat de binnenlandsche markt vrijwel beheerscht wordt door de Nederlandsche fabrieken, en dat de scherpste concurrentie daarom ook van Nederlandsche zijde zal komen, vrijwel iedere individueele Nederlandsche onderneming zal de veronderstelling als juist kenmerken. In de praktijk weet ieder industrieel, dat de felste concurrentie komt van de binnenlandsche collega's. Terwijl op de debetzijde van deze felle concurrentie o.a. een toestand staat als hierboven omschreven (tot *détriment* van een geheele bedrijfstak) is het zeer de vraag, of er momenteel ook maar één creditpost tegenover staat. Voor de industrie als geheel beschouwd zeer zeker niet, maar ook voor de individueele ondernemingen, zelfs de financieel zeer krachtige, wegen de voordeelen bij verre na niet op tegen de groote nadeelen.

Nemen wij de eerste: de industrie-als-geheel. Volgens een matige raming kosten in de laatste jaren de baisse-clausule en het geven van uit een economisch oogpunt ongemotiveerde kortingen (bij een binnenlandsche omzet van rond f 90.000.000) in hun rechtstreeksche gevolgen minstens een f 3.000.000 per jaar. Van de funeste indirecte gevolgen, als het dunder maken van de distributie (en het dus naar andere branches doen afvloeien van koopkracht, die de textiel ten goede had kunnen komen!) wordt dan nog niet eens gesproken. Ook de hogere productiekosten, tengevolge van niet voor massa-productie geschikte orders, waarover tóch de hoge kortingen of bonussen worden verleend, zijn niet weg te cijferen. Stond nu tegen al deze nadeelen voor de industrie als collectief lichaam nog het voordeel (bij een dalende markt) dat ook de detailprijzen zich vlug aanpasten, zoodat op een lager prijspeil een meerder verbruik mogelijk werd, zoo was er althans een creditpost. Doch ook hiervan is practisch niets te merken: de rechtstreeksche voordeelen vloeien vrijwel geheel in de zakken van den kleinhandel.

Ook voor de individueele onderneming zijn de voordeelen ver te zoeken. Geldt dit reeds onder betrekkelijk normale omstandigheden, des te meer is dit het geval gedurende een crisis als onze nijverheid nu doormaakt. De industrie kan van haar normale productie slechts ruim de helft in het binnenland plaatsen. Nu is reeds, zooals in den aanvang gezegd, de situatie veel ongunstiger geworden, doordat de export allerwege moeilijkheden ondervindt en een deel der industrie, dat anders voor buitenlandsche markten werkt, zich mede op de binnenlandsche consumptie richt. Dat de toestand hierdoor nog niet veel erger is geworden dan het geval is, vloeit daaruit voort, dat de koopkracht op de binnenlandsche markt tot nu toe vrij goed op peil is gebleven; een toestand, die nu verandert. Gaan nu de ondernemingen op den ingeslagen weg voort, nl. door elkaar op de meest felle wijze te blijven beconcurreren, dan wordt de toestand zóó, dat men zich geheel aan de afnemers overlevert. Over een nóg scherper concurreren, zal ook de meest krachtige onderneming wel niet licht denken: het is dan ook tijd, om, vóór de binnenlandsche consumptie nog meer daalt, tot een overeenstemming te komen. Het is nu eenmaal onmogelijk, om door concessies aan den handel de consumptie te forceeren en ook om daarmede de eigen omzet te handhaven. Immers, al staat men nog zoo sterk, een concurrent zit ook niet stil, gedwongen als hij is, om op den fatalen weg te volgen. Het eenige gevolg is, dat men beide groote bedragen verliest, bedragen, die men wellicht in volgende jaren voor zijn bedrijf broodnoodig zal hebben, want de toestand laat zich donker genoeg aanzien.

¹⁾ Zelfs bij een vrij sterke protectie en met productiedeviatie zou men o.i. niet boven de 90 pCt. komen. Zie „Econ.-Stat. Ber.” d.d. 16 Dec. 1931: J. Wisselink: „De toestand der Nederlandsche katoenindustrie”.

Wegconcurreren van mededingers een tweesnijdend zwaard. Men scheidt meestal een nieuwe concurrent met lagere indirecte kosten.

Men hoort nog wel eens spreken over het „wegconcurreren” van een mededinger. Wij gelooven, dat men momenteel dit begrip geheel uit zijn hoofd moet zetten en wel om deze redenen:

1. de concurrent zit ook niet stil en dit „wegconcurreren” vraagt zulke zware offers, dat men (gezien de hoogst onzekere toekomst) de daarvoor benodigde middelen niet mag aanspreken;

2. de mededingende onderneming verdwijnt wel, doch niet haar bedrijf, of althans niet haar productiecapaciteit. Waarschijnlijk wordt dit bedrijf (of de machines ervan) door derden opgekocht — want ook de „overwinnende” onderneming komt zeer verzwakt uit zulk een gevecht. Men kiest bovendien voor een dergelijke tactiek het ongunstigste tijdstip uit, want nog nooit zullen textielabrieken zoo goedkoop verkocht zijn als nu. Het eerste resultaat is dus al, dat de nieuwe concurrerende onderneming op uiterst lage indirecte kosten begint. Voeg daar nog bij, dat deze ook op een zeer laag niveau aanvangt, wat grondstoffen en verdere benodigdheden aangaat, en men zal inzien, dat men hoogstens weer even ver is als tevoren — waarschijnlijk zelfs iets minder ver;

3. de Nederlandsche nijverheid wacht straks op de exportmarkten en ook misschien in meerdere mate dan voorheen op de binnenlandsche markt een zwaren strijd met de buitenlandsche industrie; een strijd, waarvan noch den duur, noch de hevigheid, noch den uitslag te voorspellen valt. Elke nu noodeloos in onderlingen strijd weggegooiden gulden helpt het buitenland om ons bedrijfsleven te vernietigen.

Hoog tijd voor een wapenstilstand. Tijdstip gunstig voor rationalisatie verkoopsvoorwaarden.

Zou het geen tijd worden, om een wapenstilstand te sluiten? Wil men deze voorloopig geen verdere strekking geven (zooals b.v. prijsafspraken door bepaalde groepen voor enkele courante artikelen, met eventueele order-verdeeling, of b.v. contingentteering der productie), laat men dan althans beginnen met de verkoopsvoorwaarden uniform en op rationeele wijze te regelen en de ingeslopen misbruiken af te schaffen. De omstandigheden zijn daarvoor op het oogenblik gunstig. Men zal opmerken, dat wij momenteel valuta-concurrentie van Engeland ondervinden, doch deze kan in zijn tegenwoordige hevigheid slechts kort duren: zoo gauw grondstof geremplaceerd moet worden (en dat is betrekkelijk spoedig), blijft practisch alleen het voordeel van een pl.m. 25 pCt. loonsverlaging over. Men kan, ruw genomen, zeggen, dat dit op de productiekosten van de meeste geïmporteerde weefsels uit medium garens niet veel meer dan 10 pCt. uitmaakt; het resteerend nadeelig kostprijsverschil wordt dus door de 10 pCt. invoerrecht wel ongeveer genivelleerd¹⁾. Verder is, ook zonder de extra voordeelen van de baisse-clausule, de Nederlandsche fabrikant meestal niet onbelangrijk goedkoopere dan de buitenlandsche. Ook nog ongerekend dit verschil valt het den afnemers niet mee om tot dusverre uit Nederland betrokken artikelen voortaan in het buitenland te kopen. Velen zijn daar niet voldoende georiënteerd om werkelijk goede resultaten te krijgen, de finish is anders, terwijl de onzekere verhoudingen, b.v. in Duitsland, levertijden dubieus maken en de onzekerheid op monetair gebied ook niet aanlokt tot verandering.

Wat dus de buitenlandsche concurrentie aangaat, men kan deze stap nu zeer goed doen; alles overwegend zelfs beter dan b.v. een jaar terug. De voornaamste gunstige factoren zijn echter, dat wij nu

¹⁾ Zie desgewenscht: Econ.-Stat. Ber. van 16 December 1931: J. Wisselink: „De toestand der Nederlandsche katoenindustrie”.

allengs op een prijspeil gekomen zijn, dat, menschelijkerwijze gesproken, een verdere aanmerkelijke prijsdaling niet aannemelijk maakt. Het zal moeilijk genoeg zijn, om de baisse-clausule uit te roeien en het is dus zaak, om de poging te doen aan het begin van een periode, waarin zij toch weinig beteekenis zou hebben. Wil men in deze richting iets doen, dan is nu het tijdstip daartoe.

Enkelen zullen wellicht aanvoeren, dat het afschaffen van de baisse-clausule (dus het terugkeeren tot den toestand, dat een koop inderdaad een koop is) zou kunnen leiden tot bezwaren, waarop vroeger gestuit werd, als b.v. het niet tijdig indeelen, niet afnemen (of uiterst langzaam afnemen) van gecontracteerde goederen.

Ten eerste is hierop te antwoorden, dat deze opmerking oorzaak en gevolg omkeert. Vóór 1920 bestond practisch de baisse-clausule niet en men heeft zich slechts, door gebrek aan samenwerking, door enkele afnemers van den goeden weg laten afdringen. Met dit gevolg, dat nu sommige industrieelen en hun agenten (vooral jongeren) allengs als normaal zijn gaan zien, wat eigenlijk geheel abnormaal en irrationeel is.

Ten tweede is hiertegen aan te voeren, dat er toch ééns ingegrepen moet worden, want dat het kwaad hoe langer hoe verder voortwoekert. Het is in den laatsten tijd al zoo ver gekomen, dat zelfs bij een verkoop onder baisse-clausule de afnemer rustig een fabriek laat zitten met een bestelde partij doek, indien hij elders inmiddels beter geslaagd is. En uit vrees den klant te verliezen aan een concurrent, laat men zulk een handeling, in strijd met elke handelsmoraal, maar over zijn kant gaan en ontvangt dezen afnemer zelfs de volgende keer met een vriendelijk gezicht! De koper beheerscht nu absoluut de situatie.

En verder moet men, bij afschaffing van de baisse-clausule enz., instellen een centraal bureau, dat toeziet op de naleving der uniforme en rationeele verkoopvoorwaarden. Zulk een bureau zou eventueel tevens de functie der zgn. credietcontrole uit kunnen oefenen.

Moeilijkheden niet te zwaar tellen; slechter dan de toestand nu is, ook in zijn gevolgen, kan het niet worden.

Er valt nog een punt te behandelen, dat wellicht niet in allen deele aangenaam is — doch het zou zeer weinig helpen, om een woord onuitgesproken te laten, dat toch velen voor zichzelf zullen noemen, nl. het

onderling wantrouwen. Beter lijkt het ons om dit punt ronduit te bespreken. Men zal de vraag stellen, of een concurrent, misschien zelfs een bepaalde concurrent, zich wel steeds aan de overeenkomst zal houden.

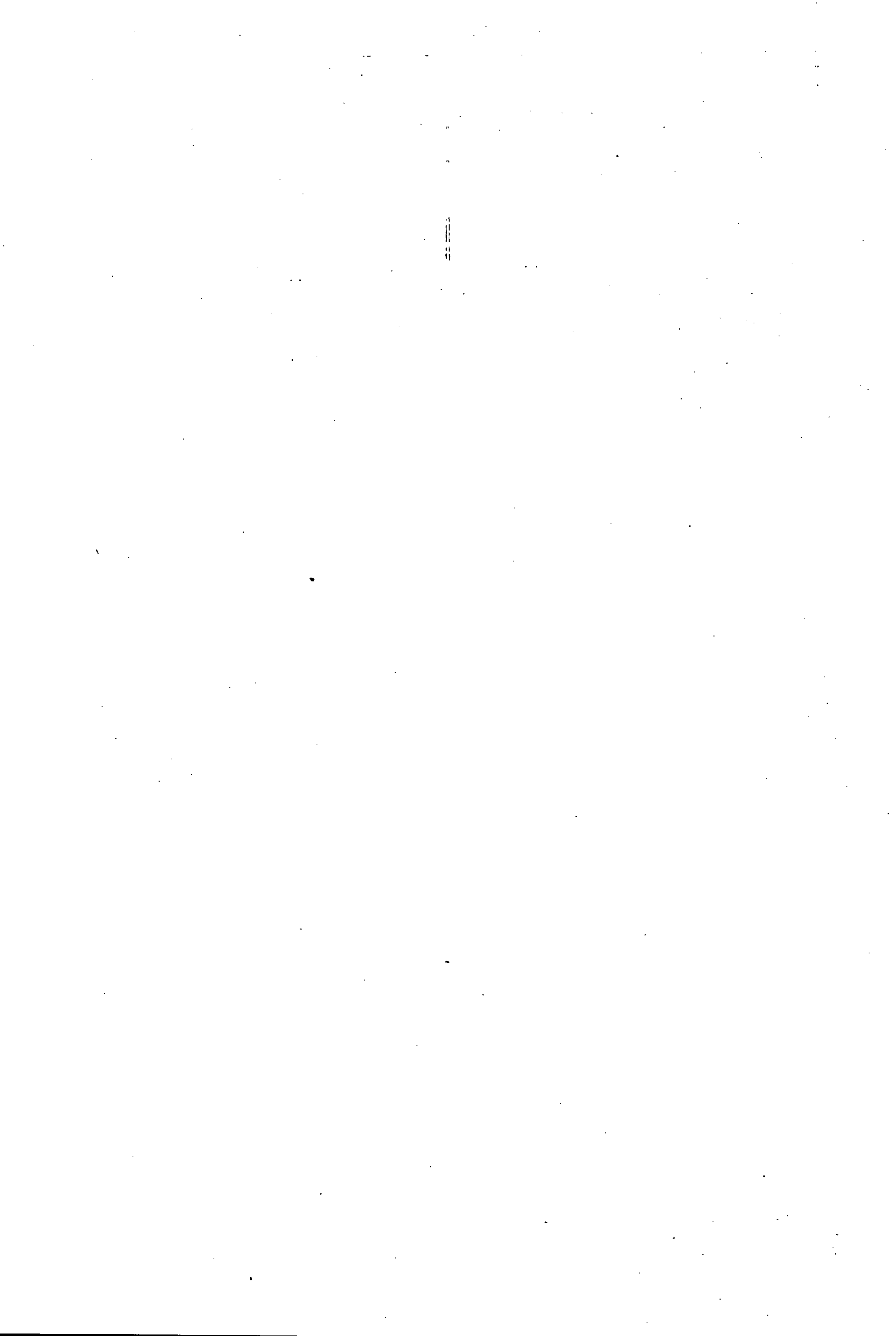
Nu gelooven wij in het algemeen, dat die vrees eenigszins overdreven is. Ten eerste is de algemeene moraal nu fond nog beter dan men denkt. Verder zullen zéér velen, die vroeger wellicht de noodzakelijkheid van een verbetering van den toestand niet voelden, deze nu wél wenschelijk achten en zelfs wenschelijk achten op korten termijn. Men beseft ook heel goed, dat een verbetering alléén te bereiken valt, als allen daartoe *loyaal* medewerken. Het is onmogelijk om den duur der crisis en de wellicht nog volgende moeilijkheden tengevolge van structuur-veranderingen te overzien en een groote besparing nu kan straks immers een levenskwestie zijn voor vrijwel den geheelen bedrijfstak. Ook moet men (en bij samenwerking is dit in de practijk reeds vaak gebleken) niet teveel afgaan op wat de afnemers omtrent handelingen van concurrenten mededeelen: en dit is toch de voornaamste nieuwsbron op dit gebied. Meestal zijn deze berichten sterk overdreven, zeer dikwijls geheel onwaar, waar zij maar al te vaak met een kennelijke bedoeling gelanceerd worden.

Verder is het wel degelijk mogelijk om een conditiekartel zoodanig te organiseeren, dat de mogelijkheid van ontduiking van verkoopvoorwaarden zeer gering is.

Het zal in den beginne ongetwijfeld voorkomen, dat het naleven van rationeele en voor beide partijen billijke verkoopvoorwaarden, bezwaren oplevert, omdat men hier en daar verkoopers en ander personeel misschien niet voldoende in de hand heeft om met één ruk overstap te gaan naar een normale verkoopmethode. Doch het zou dwaasheid zijn op aanvankelijk kleine haperingen een aanmerkelijke verbetering van den eigen toestand te laten stranden: immers, al waren er kleine onregelmatigheden, de nadeelen hiervan zinken in het niet bij wat de wantoestanden nu kosten en bij hetgeen een nog verdere ontwrichting beteekent! En als ieder de voordeelen van den nieuwen toestand ziet en ondervindt, dan zullen ook die kleine haperingen wel verdwijnen.

Men bedenke: slechter dan de toestand nu is, ook in zijn gevolgen voor den geheelen bedrijfstak, kan het nooit worden!

Rotterdam, Maart 1932

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Maandstaat op 30 November 1933

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pOt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord	f	409.500,—
Deelnemingen in diverse ondernemingen	"	2.575.811,08
Effecten van Aandeelhouders ten eigen gebruike	"	23.744.750,—
Kassa en de Nederlandsche Bank	"	35.349.016,57
Wissels en Coupons	"	14.564.953,54
Nederl. Schatkistbiljetten en -Promessen	"	34.036.952,65
Daggeldleeningen	"	2.575.000,—
Bankiers in Binnen- en Buitenland	"	6.678.729,80
Eigen Effecten en Syndicaten	"	6.679.795,15
Effecten van het Zieken- en Pensioenfonds	"	3.147.349,34
Prolongatiën gegeven	"	9.805.040,—
Debiteuren	f	123.431.808,85
af: loopende Promessen	"	7.365.000,—
		<hr/>
	"	116.066.808,85
Gebouwen	"	8.000.000,—
		<hr/>
Totaal.....	f	263.633.706,48

CREDIT

Kapitaal	f	40.000.000,—
Reservefonds	"	15.000.000,—
Aandeelhouders voor gedeponoerde Effecten als waarborg voor 90 pOt. storting op aandelen B	f	409.500,—
in Leen-Depot	"	23.335.250,—
		<hr/>
	"	23.744.750,—
Zieken- en Pensioenfonds	"	6.531.377,52
Deposito's	"	60.946.182,48
Saldo te ontvangen en te leveren Effecten	"	520.820,51
Crediteuren	f	104.099.433,88
" in vreemde valuta	"	8.689.191,56
		<hr/>
	"	112.788.625,44
Te betalen Wissels	"	1.027.617,87
Geaccepteerd door derden	"	405.916,73
Diverse Rekeningen	"	2.668.415,93
		<hr/>
Totaal.....	f	263.633.706,48

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.

AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
 HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN,
 PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA,
 TEGAL, TELOK BETONG, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN

DE NEDERLANDSCHE WERKGEVER

Wekelijksch Orgaan v/h. Verbond
 van Nederlandsche Werkgevers

VERANTWOORDELIJKE REDACTIE:
 Mr. P. W. J. H. CORT VAN DER
 LINDEN EN Mr. A. N. MOLENAAR

ABONNEMENTS-
 PRIJS VOOR
 NIET LEDEN
 f 6.— PER JAAR

Vraagt proefexemplaren bij het
 Secretariaat: Kneuterdijk 8,
 Telefoon No. 117510 - Den Haag

NIJGH & VAN DITMAR N.V., ROTTERDAM

.. VERSCHENEN:

MESSING:

Zur Wirtschafts-Linguistik

Eine Auswahl von kleineren und grösseren Beiträgen über
 Wert u. Bedeutung, Erforschung u. Unterweisung der
 Sprache des wirtschaftlichen Verkehrs von Th. Blum, P.
 Feldkeller, A. Götz, L. Jordan, H. Kluge, H. Levy, E. Mes-
 sing, B. Penndorf, E. Richter, A. Schirmer, A. Schröer,
 A. Snyckers, H. Strigl, E. Volckmann, L. Wendelstein
 HERAUSGEGEBEN VON EWALD E. J. MESSING

1932

320 blz. gr. 8°

Prijs f 4.25

Een greep uit den inhoud: **Schirmer**, Wirtschaftssprache als Spiegel der Wirtschaftsgeschichte; **Wendelstein**, Beruf u. Sprache; **Messing**, Sprachwissenschaft von der Nationalkultur der Völker; **Penndorf**, Historische Entwicklung des kaufmännischen Briefstils; **Jordan**, Beziehungen der Linguistik zur Logik und der Handelssprachkunde zur Wirtschaftswissenschaft, Sprachgeographie, Sprachsoziologie; **Snyckers**, Unzulänglichkeit fremdsprachlicher Wörterbücher; **Levy**, Sprache und Wirtschaftswissenschaft.

VERKRIJGBAAR BIJ DEN BOEKHANDEL

Nijgh & Van Ditmar
 N.V.

UITGEVERS

ROTTERDAM

Wijnhaven No. 113

Telef. 27840 (vier lijnen)

Belast zich met het
 verzorgen van uit-
 gaven en tijdschrif-
 ten op elk gebied